

מחברים

גליה ע"ח | פרשת קדושים | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:			ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
כניסת השבת	יציאת השבת	דבני ת"מ	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני ת"מ	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני ת"מ	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני ת"מ	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני ת"מ
18:42	19:57	20:36	18:57	20:00	20:33	19:32	20:41	21:03	20:05	21:20	21:36			

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

מי שאינו משקר - אין גניבה בביתו

לא תגנבו ולא תכחשו ולא תשקרו (יט, יא).

מפרש הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל: מי שאינו משקר - אין גניבה בביתו, ורמז לזה: "לא תגנבו" - לא יהא גניבה בביתכם, אם לא תכחשו ולא תשקרו.

אפשר להביא אסמכתא לדבריו מהא דאמרין בבבא מציעא (לה, א) זה שהלווה מאמין למלוה משום שכתוב תמת ישרים תנחם (משלי יא, ג). מפרש רש"י בגמרא בזה הלשון: אם לא שאדם נאמן וישר הוא לא היו מעשירין אותו מן השמים, שנאמר תומת ישרים תנחם, עכ"ל. והמלוה אינו מאמין ללווה, שנאמר וסלף בגדים ישרים (משלי שם). מפרש רש"י במשלי: "ישרים" - ישרים. ע"כ. כלומר כשהכסף בא לאדם ביושר ונאמנות - הקב"ה שומר את ממונו. ואם הכסף בא לאדם שלא בצדק אז "וישדדם" הכסף ילך לאיבוד.

אמרי שמאי - בפרשתנו

לא להאריך בתפילה כשאורחים רעבים

לא תאכלו על הדם וגו' (יט, כו). פעם הזדמנו כמה אורחים לביתו של עשיר, ובעה"ב העשיר האריך בתפילה,

את החלק של 'לכם' [חציו לה' וחציו לכם כדא' בפסחים ס"ח ע"ב]. וזה מה שאחז"ל (ביבמות כ' ע"א): קדש עצמך במותר לך, ומצאתי ראייה דימי הספירה מסוגלים לזיכוכ הנפש ממשנה בעדיות (סופ"ב) דאיתא שם דמשפט רשעים בגיהנם מפסח ועד העצרת, ולכאורה מה יום מיומיים, אך הטעם הוא כיון דאז זמן זיכוכ החומר, ע"כ גם בעבודת הבורא הזמן ההוא מסוגל ללבן את הנפש מכתמי עוונותיו כלשון הש"ס בגדיו ינתנו לכובס, דגיהנם הוא לכבס וללבן את הנפש. וכן אומרים אחר הספירה: כדי שיטהרו נפשות ישראל מזהמתן.

והגם כי גם שלושים יום שקודם הפסח מוציאין את האדם משערי טומאה,

והאורחים הרעבים חיכו. שמע מהמעשה הרה"ק רבי זאב מסטריקוב ז"ע, ואמר, מקור האיסור לאכל לפני התפילה הוא מ"לא תאכלו על הדם", ובאיסור דם הדין הוא שיש להניח הבשר מלוח שעה אחת, ולכבוד האורחים מספיק שמונה עשרה דקות. ואם הקילו בדם לכבוד אורחים, מן הראוי להקל ולא להאריך בתפילה לכבוד האורחים.

מדשך ביתך - בפרשתנו

ראיה נפלאה דימי הספירה מסוגלים לזיכוכ הנפש

וספרתם לכם (ויקרא יג, טו). שתזככו

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

עמ' ד'

פניני אביר יעקב

מסופר, אל הרה"ק רבי דוד מטאלנא זצ"ל (יומא דהילולא - י' אייר) נכנס עשיר אחד, וישב בחדרו זמן רב, כשיצא נכנס אליו איש עני אחד ובמשך כמה רגעים יצא מלפניו, אחד הרבנים שהיה נוכח אז שאל להרבי: וכי חס ושלוש משא פנים להעשיר יש כאן?

ענהו הרבי, מדוע לא תבין, העני כשנכנס אני תיכף יודע מי לפני ומה הוא צריך, אך כשעשיר זה נכנס, הייתי צריך לשבת אתו הרבה זמן עד שהתברר לי שהוא עני גדול וזקוק לרחמים.

במשנת רש"י - בפרשתנו

ביאר אדמו"ר זצ"ל באבני נזר (א"ח ח"ב סי' שפ"ד) דלרמב"ן נשים חייבות בספירת העומר משום דהוי כמצווה של יו"ט ראשון של פסח, ובמצוות היו"ט נשים נמי חייבות, עיי"ש בדבריו.

ארץ צבי (פסח, תרפ"ה)

זה העשיר עני היה...

ולא תהדר פני גדול (יט, טו). וברש"י שלא תאמר עשיר הוא זה, בן גדולים הוא זה, וכי.

כדאיתא בספר חסד לאברהם לר"א אזולאי, אמנם שלוש יום שקודם פסח הם רק זיכרון שיוכל להתקשר עם החג, שלא יקיא אותו החג, כי אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק. אבל את עיקר הזיכרון לאדם פועל החג עצמו, וכל ימי הספירה הם ענפי החג כמבואר בגמ' מנחות (ס"ה ע"ב) רגל ותחילת הרגל וכו', ומבואר דמצוות ספירת העומר מתייחס אל יו"ט ראשון של פסח, והיינו משום דכתיב (ויקרא י"ג ט"ו): ממחרת השבת, דהמצווה היא מפאת שהיא ממחרת יו"ט, הנה דהמצווה שהיא בסיבת יו"ט נחשב כמצווה של יו"ט. וכע"ז

סגולה השבוע

סגולה נפלאה להתפלל עם הציבור

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' (ט, ב). וברש"י ז"ל פרשה זו נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויין בה וכו'.

הרה"ק רבי שמואל צבי מאלכסנדר זי"ע בספרו תפארת שמואל בפרשתנו מאריך בדברים נפלאים בענין שנאמרה פרשה זו בהקהל יותר משאר המצוות, וזה לשונו: "דבזמן שישראל נאספים ומחוברים יחד אז המה מחוברים בשרשם ולא יכשרו לקבלת טומאה ח"ו, משא"כ בתלושים, וכמו שענינו ראו ממי שהשחיתו דרכם ר"ל שראשית דרכם היה שפרשו עצמם מהכלל ישראל, ושחקו ממנהגי ישראל ומאסיפתם עד שיצאו מן הדת וכפרו בעיקר ר"ל, משא"כ מי שמחבר א"ע עם הכלל ישראל, כי לא יניחו להפילו בבאר שחת".

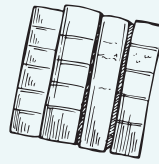
ומוסיף בדברים נפלאים במעלת וסגולת "תפילה בציבור" וזה לשונו: "להיות זהיר להתפלל בציבור, כי תפילת הציבור אינה נבדקת (זוה"ק ח"א רלז, א), וכמו שאיתא במדרש איכה (איכ"ר ג, ג): "כל המתפלל עם הציבור למה הדבר דומה, לבני אדם שעשו עטרה למלך, בא עני אחד ונתן חלקו בתוכה, מה המלך אומר: בשביל עני זה איני מקבלה? מיד מקבלה! כך אם היה עשרה צדיקים עומדים בתפילה, ורשע אחד ביניהם, מה הקב"ה אומר: בשביל הרשע הזה איני מקבל תפילתם?". וכמו שהזהיר על זה כ"ק אחי אדמו"ר הקדוש (=הישמח ישראל) זצלה"ה, והבטיח עוד כי לא יפסיד מי - אם ימתין על הציבור, ואדרבא ירויח עוד בזה. וכמה נאמנה הבטחתו.

"ובזמן הזה כאשר אין אנחנו חסידים גדולים כל כך, מהראוי ונכון להיות זהיר להתפלל בציבור. וכמו ששמענו מכ"ק אבינו אדמו"ר (=הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר) זצלה"ה שדיבר עם אחד לפעול אצלו שיתפלל בציבור, והיה מתרץ את עצמו "שאין המסחר מרשה לו שעות לזה", הגיד לו אאמו"ר זצלה"ה בלשונו הקדוש: "בשביל זה המסחר שאין מרשה לך להתפלל בציבור - לא באת לעולם, ובשביל מסחר הזה שאתה באת לעולם - הוא מרשה לך להתפלל בציבור..." עכ"ל.

וידועים הדברים מה שכתב בספר מאור ושמש (פר' משפטים ד"ה ועבדתם) שלא רק שלא יפסיד פרנסתו אם יתפלל עם הציבור אלא אדרבה בזכות זה יתברך פרנסתו וזהו תוכן דבריו: "כי עיקר עבודת ה' היא שישתתף אדם עם הציבור, ואם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח לו שפרנסתו תהיה מצויה במעשי ידיו. וזהו פירוש הפסוק "ועבדתם את ה' אלהיכם" - פירוש לשון רבים, ואיזה עבודה שהיא בלב, הוי אומר זו תפילה, ואמר הכתוב אם תעבדו ביחד את ה' אלוהיכם, דהיינו שתתפללו יחד עם הציבור, "וברך את לחמך ואת מימך" פירוש שיברך את פרנסתך שתהיה לך פרנסה טובה ורחבה" עיי"ש.

גם הגאון בעל הכתב סופר (פרשת עקב ד"ה ולעבדו) כתב, שהקובע זמן לתפילה עם הציבור, יתן לו ה' ברכה בחפציו ויצליח בפרנסתו.

ונחתום בדברים נפלאים שכתב הרה"ק רבי אהרן מקרלין בספר בית אהרן (סדה"י) בהאי לישנא: "וזה אצלי ברור אשר תפילה בציבור יכולה לעזור לאדם בכל דבר, כמו צדיק הדור" עכ"ל.

לא חולפות דקות אחדות, והוא שומע את הדלת נפתחת, ומאן-דהוא נכנס לבית המדרש. שניה אחת נוספת, והאיש ההוא ניצב לידו. הוא נרתע קמעה, ואז מופתע התלמיד חכם לראות את האורח הזה, שאינו מכיר כלל, מגיש לו... כוס קפה מהביל. התלמיד חכם הצעיר היה כבר בטוח שמדובר ב... אליהו הנביא, אבל האורח מספר לו...

לפנינו סיפור נפלא ביותר שסיפר לנו הרה"ג רבי אליעזר רוט שליט"א, המתאים במיוחד לימים אלו, ימי ספירת העומר וההכנה למתן-תורה:

הסיפור הוא נפלא ומחזק, משתי בחינות, גם עקב היותו מקפל בתוכו עלילה מרתקת, ובעיקר – בהיותו מאלפנו בינה ודעת על חשיבות עמל התורה, ועל הסיעתא דשמיא המלווה את מי שמשקיע את ראשו- ורובו בתורת השם.

המדובר היה באברך תלמיד חכם, צעיר לימים, המתגורר בבבני ברק, שלבד מלימוד התורה, ועמלה, אין לו מאומה בעולמו.

בהיותי בחור בישיבה, כך סיפר האברך להרב רוט, זכיתי לשמוע את המשגיח שלנו שליט"א כשהוא חוזר כמה פעמים על דברי חז"ל שדיברו בשבח עמלה של תורה – 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וכו'.

אלא שהמשגיח – אחת הדמויות המפורסמות בעולם התורה והמוסר – הוסיף דבר-מה. המשגיח שליט"א אמר לנו תמיד בישיבה, שה'פת במלח תאכל' לא נאמר דוקא על מקרה כפשוטו, שבו אין בבית מה לאכול ולשתות, ולמרות זאת מצווה הלומד להמשיך בלימודו, ולאכול רק פת במלח ולשתות מים במשורה.

דברי המשנה במסכת אבות נאמרו גם על מקרה שבו יושב לו יהודי ולומד תורה, ולפתע תוקף אותו הרעב או הצמא, והוא מתאווה מאוד לאכול ולשתות. ברם, אם יפסיק מלימודו, הוא עלול 'לצאת מהסוגיה', ולשכוח את מה שלמד עד עתה.

גם על יהודי כזה מדברת המשנה, ואומרת לו שיאכל רק פת במלח וישתה מים במשורה, דהיינו שישתפק במה שכבר אכל ושתה לפני-כן, ולא יפסיק עתה כדי לשבוע ולהרוות את צמאונו.

במלים אחרות: תתרגל, ותביא את עצמך לידי כך שלא כל רעב וצמא יוציא אותך מן הלימוד! תרגיל את גופך למצבים כאלה שישתפק בפת במלח, ולא יכניס בליבך כל העת רצונות ותאוות לאכול ולשתות שוב ושוב.

כמוכן שמדובר במקרה שהאדם יכול ומסוגל להתגבר על עצמו מהאכילה או מהשתיה. שכן אם הוא באמת רעב או צמא, וזה מעכב אותו מללמוד כמו שצריך, לפעמים עדיף לצאת לרגע, להיכנס למטבח, לאכול משהו, ולחזור מיד ללימוד.

המשגיח שלנו, מספר האברך, היה חוזר על דברים אלה פעמים רבות, והדברים ממש חדרו לליבי, ומאז היותי בחור הרגלתי את עצמי שלא 'לצאת מהכלים' מכל רעב או צמא, או גם עייפות שפקדה אותי.

ההרגל הזה הביאני להצלחה רבה בלימוד, שכן מכוח זה שלא השתעבדתי לאכילה ושתיה, יכולתי לשאת על עצמי את משא הלימוד ביתר-שאת וביתר-עוז.

והנה, בליל-ששי אחד החליט מיוזענו האברך הצעיר לעשות 'משמר', וללמוד כל הלילה בבית המדרש. הוא הודיע זאת לאשתו, שכמוכן הסכימה לכך בחפץ לב, וכבר בשעה 10 בערב, פנה לבית המדרש הסמוך למקום מגוריו, פתח את הגמרא והחל ללמוד במרץ רב.

לפתע תוקף אותו צינן חזק, והוא החל להשתעל בצורה כבדה. למרות זאת, החליט להמשיך ולקיים את ההחלטה שלו, וללמוד כל הלילה, ולא להתרגש יותר מדי מהצינן והשיעול, וגם זה בעקבות דברי המשגיח שעיקרם היה לא לשים-לב לעיכובים גשמיים (ולאו דווקא אכילה ושתיה, אלא כל סוגי העיכובים באשר-הם), ולהשתדל להתעלם מהם במידת האפשר.

והנה מגיעה השעה 1 בלילה. במשך 3 שעות הלימוד עד כה, השתעל התלמיד חכם ללא הפוגה, אבל המשיך ללמוד. ברם, כשהגיעה השעה 1 אחר חצות, הרגיש כבר שהוא מחויב לשתות כוס קפה חם, כדי להרגיע את גרונו.

אבל, אז עולים במוחו דבריו של המשגיח. פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה.

והוא המשיך ללמוד. עוד חצי שעה. גם באחד וחצי בלילה הוא מחליט להמשיך ולהמשיך, ולא להפסיק בלימודו. אבל, בשעה שתיים תוקף אותו שיעול כבד במיוחד, ואז הוא קם ממקומו כדי להשיג קפה חם.

במוחו עולה המחשבה שאם ישוב לביתו, ולו כמה דקות, כדי לשתות את הקפה, הוא עלול כבר להישאר שם, בבית, וללכת לישון, ולא לסיים את ה'משמר'. לכן החליט לחפש מקום אחר בו ניתן להשיג קפה חם.

ואז הוא נזכר שבקומה השנייה של בית המדרש בו ישב ולמד, יש מכונת קפה אוטומטית של אחד הכוללים הלומד שם במשך היום. עלותה של כוס הקפה היא שקל אחד, ומיד לאחר הנחת הכסף במכונה, יוצא כוס קפה מוכן, עם חלב!

הוא ניגש למכונה, ואז הוא מבחין שבכיסו אין אפילו שקל בודד, וממילא נבצר ממנו לקבל את כוס הקפה המהביל שכל כך היה נחוץ לו. נו, מה עושה אברך כמוהו ברגע שכזה?

בוודאי, חוזר ללמוד. וביתר-מרץ. שוב ושוב מתנגנים על לשונו דברי חז"ל על 'פת במלח תאכל, עם ההוספה של המשגיח. הוא נכנס שוב לעובי הסוגיה, שוכח מכל העולם, ומהשיעול שלו, ולומד בניגון ערב במיוחד.

לא חולפות דקות אחדות, והוא שומע את הדלת נפתחת, ומאן-דהוא נכנס לבית המדרש. שניה אחת נוספת, והאיש ההוא ניצב לידו. הוא נרתע קמעה, ואז מופתע התלמיד חכם לראות את האורח הזה, שאינו מכיר כלל, מגיש לו... כוס קפה מהביל. התלמיד חכם הצעיר היה כבר בטוח שמדובר ב... אליהו הנביא, אבל האורח

**הוא ניגש למכונה,
ואז הוא מבחין
שבכיסו אין אפילו
שקל בודד, וממילא
נבצר ממנו לקבל את
כוס הקפה המהביל
שכל כך היה נחוץ
לו. נו, מה עושה
אברך כמוהו ברגע
שכזה? – בוודאי,
חוזר ללמוד. וביתר-
מרץ**

שידוכים אחרים מימים עברו.

אחד הסיפורים חביב עליו במיוחד והוא משמיע אותו בהזדמנויות שונות, מפני שלדעתו הוא עשוי לחזק את המחזקים ולהעניק מבט אמיתי על החיים. לאחרונה הוא החל להשתתף בשיעורי הדף היומי, ומשם התגלגל הסיפור חיש מהר עדינו.

היה זה לפני כמאתיים שנה. מעשה בבחור משיבת ואלאזין המעטירה אשר נישא אל רבו, הגאון רבי חיים מואלאזין זצ"ל, תלמידו של הגאון מוילנא זצ"ל, ושאלתו בפיו.

עומד הוא בפני פרשת דרכים. שתי הצעות שידוכים לפניו. שתיהן יראות שמים, חפצות בבעל שישקוד על התורה ועל העבודה, אך ה"שווער"... אביה של אחת מהן, קובע עיתים לתורה, מקפיד ללמוד מידי יום בתורה הקדושה, והאחר... אומר שעוד לא הגיע לכך...

דא עקא, שבאמתחתו של הלה צרור מזומנים המובטח לחתנו העתידי, אשר יש בו כדי להבטיח פרנסה בשפע לשנים רבות וארוכות, ואני, שח הבחור, מתפתה להשתדך עם בתו, כדי שלא יטרדוני בעיות הפרנסה ואוכל לשבת במנוחה על התורה ועל העבודה. מה גם, שהוא הבטיחני מהימנה, כי העובדה שאינו לומד אפילו אות, לא תשפיע חלילה על מהלך חייו. הוא עצמו יעמוד על כרו!

הישיב רבי חיים מואלאזין זצ"ל מבט בעיני תלמידו ואמר: אם כבר בענייני שידוכים עסקינן, הבה אספר לך על שידוך מעניין. התיישבו השניים, וישאל רבי חיים את תלמידו:

האכלת מימך מרקחת צנון? התלמיד אישר את הדברים, תוך שהוא תמה בינו לבין עצמו, מה לשידוכו ולמרקחת צנון, שרווחה בימיהם, עת עקרות הבית נהגו לרקוח צנון ודבש יחד ולהגישם כמעדן מלכים.

המשיך רבי חיים: כלום נתת פעם דעתך, כיצד זה נרקם השידוך המוזר בין הצנון לבין הדבש? אם לאו, הטה אזנך ושמע.

הצנון, הרי הוא קשה, קשות, טעמו חריף, אך טיפשו אינו. הוא ידע אל נכון, כי בעיני אנשים רבים הוא אינו מן המאכלים האהודים ביותר, בלשון המעטה.

ביקש, איפוא, הצנון לשדרג את מעמדו, וישלח אל הדבש לאמר: "הצטרף אלי. נתגורר יחד, ומחלקך יהא חלקי". ויען הדבש, "מה לי ולך? אם השמאל - ואימינה."

ואם הימין - ואשמאילה. אני מתוק - אתה מר. אני זך ושקוף - אתה קליפתך כהה!"

וישב השליח אל הצנון ופניו חפות ויאמר: צדקו דבריו מדברך. הוא ניצור מצוף הפרחים הגדלים באוויר הצח, ואתה גדל באדמה, מוקף עפר רימה ותולעה. הוא צלול ומתוק ואתה...

ויען הצנון ויאמר, "אכן, מלכתחילה ידעתי כי זו תהיה תשובתו.

מספר לו שהוא לומד במשך היום בכולל האברכים הממוקם בקומה השניה של בית המדרש, וזה-עתה חזרתי לבני ברק מחתונה שנערכה בירושלים, והייתי צמא מאוד, והרגשתי שאני מוכרח ללגום כוס קפה חם, מספר האברך.

'כיון שהתחנה של האוטובוס ממוקמת ממש מול בית המדרש, לא יכולתי לדחות את השתייה אפילו עד הגיעי הביתה, ועליתי לקומה השנייה בה אנחנו לומדים במשך היום, כדי להכין לי כוס קפה.

'הכנסתי את השקל למכונה, והנה יוצאת כוס הקפה עם החלב. אבל אז נזכרתי שבחתונה אכלתי מאכלים בשריים, ועדיין אסור לי לשותות את הקפה החלבי...

'כיון שהיה אכפת לי על הקפה המוכן, חיפשתי משהו שאוכל לתת לו את הקפה. ירדתי לקומה הראשונה, ואז אני פוגש אותך, והנה לפניך כוס הקפה המהביל מוכן לשתייה' - - -

דומה שלאחר סיפור כזה אין צורך להכביר במלים, כדי ללמוד על ההשגחה הפרטית המלווה את עמלי התורה, ועל אימות דבריו של המשגיח שליט"א שחזק תמיד את תלמידיו בענין הנ"ל.

הנה האברך שלנו קיים בנפשו את הפת במלח אכיל, ולא התחשב בצמאונו ובשיעולו, והקב"ה סיפק לו את צרכיו בצורה המופלאה ביותר שאפשר היה להעלות על הדעת.

ויש להדגיש שהדברים הללו נכונים לא רק אצל המתמידים הגדולים כדוגמתו של האברך עליו דיברנו.

כל לומד-תורה בדרגתו-הוא, יוכל לחוש את המציאות הנסית שהתרחשה כאן, אם יאמץ את דבריו של המשגיח ויחזק את עצמו שלא להפסיק מלימודו על כל דבר קטן.

קדושתה של התורה, וקדושתם של לומדיה, תשפיע עליו שפע כל טוב, ותספק לו בס"ד את כל צרכיו, בבחינת 'כל המקבל עליו עול תורה, מסדין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ'.

(גליון קבלת שבת)

עומד הוא בפני פרשת דרכים. שתי הצעות שידוכים לפניו. שתיהן יראות שמים, חפצות בבעל שישקוד על התורה ועל העבודה, אך ה"שווער"... אביה של אחת מהן, קובע עיתים לתורה, מקפיד ללמוד מידי יום בתורה הקדושה, והאחר... אומר שעוד לא הגיע לכך...

דא עקא, שבאמתחתו של הלה צרור מזומנים המובטח לחתנו העתידי, אשר יש בו כדי להבטיח פרנסה בשפע לשנים רבות וארוכות, ואני, שח הבחור, מתפתה להשתדך עם בתו, כדי שלא יטרדוני בעיות הפרנסה ואוכל לשבת במנוחה על התורה ועל העבודה. מה גם, שהוא הבטיחני מהימנה, כי העובדה שאינו לומד אפילו אות, לא תשפיע חלילה על מהלך חייו. הוא עצמו יעמוד על כרו!

הוא שדכן. מקצועי.

כנגד כל שידוך שעשה יש לו שבעה עשר סיפורים ומעשיות על

ניצבתי הכן למלא את תפקיד המלמד. אספתי את ילדי בכל הגילאים, בלי עין הרע, התפללתי אתם, למדתי אתם ואחר כך סיפרתי להם סיפור בענייני אמונה והשקפה.

בליל כ"ז בניסן אני מתכנן לעצמי מה אעשה מחר עם ילדי היקרים, ונזכר שאין לי שום סיפור לספר להם. ידעתי שבלי סיפור אי אפשר, וחייפתי משהו שיוכל לעניין אותם. בבית הסתובבה איזו חוברת של כל מיני עלונים וסיפורים, והנה נפתח לי הסיפור מתקופת הייסוד של קו השגחה פרטית, המעשה עם מרת עטקא טייבא שחור ע"ה. (בקיצור נמרץ ממש: ר' דוד מצא דף פרסומת של מסתת מצבות, ובו דוגמה מהמצבה של המנוחה. היה זה בדיוק ביום הפטירה – כ"ז בניסן, ומכיוון שכך הוא למד לעילוי נשמתה וגם פרסם את דבר היארציט בבית המדרש. כמו כן פרסם זאת בקו המשפחתי. אנשים הוסיפו לפרסם את דבר היארציט, ואז נודע הדבר ליהודי בשם ר' אהרון, שזה שנים רבות שחיפש אחרי אותה אישה כדי לבקש ממנה מחילה.

סיפרתי לו איך הגעתי אליו, ובזכות מי. הוא הקשיב רוב קשב למעשה על מרת טייבא שחור ע"ה וממש התרגש. בסופו של דבר התפייסנו, ואמרנו זה לזה שבוודאי לקב"ה יש נחת רוח גדולה מפיוס זה, ושכמו שאנו התפייסנו, כך גם הקב"ה כביכול יתפייס עם כלל ישראל.

הוא עלה על קברה עם מניין לבקשת מחילה, וכך נושע מכמה צרות גדולות שאפפו אותו עד אז. מכיוון שהסיפור הזדמן לי בדיוק ביום היארציט, ראיתי בכך השגחה פרטית נפלאה וגמרתי אומר לספר לילדים את הסיפור הזה.

למחרת אחרי הלימוד, סיפרתי באריכות את הסיפור המופלא. הילדים קלטו מיד שזוהו יום הזיכרון של הצדקת, והתרגשו עד מאוד. אמרתי להם: "תראו כמה חשוב לפייס יהודי, כמה יש להיזהר שאף אחד לא יהיה כאוב בגללי. בואו נתחיל במבצע פיוס, שכל אחד יחשוב אם יש מישהו שהוא צריך לפייס אותו. למה לחכות לאירועים מצערים? למה להיזכר רק כשיש צרה? נתפייס כבר עכשיו, ונעשה נחת רוח לבורא עולם". אמרתי להם, "גם אני מתכוון לעשות את זה. אם מישהו כאן חושב שאני צריך לבקש מחילה ממישהו, שיזכיר לי".

הילדים נזכרו בכל מיני דברים, אולם ברוך השם, היו אלו אנשים שכבר התפייסתי עמם. ולפתע אמרה אחתי, "אני יודעת ממי אתה צריך לבקש סליחה: משמעון".

לפני אחת עשרה שנים ירדתי לאנגליה מארץ הקודש בגלל מצב כלכלי קשה מאוד אליו נקלעתי. שנתיים קודם לכן עלה בדעתי לפתוח חנות בירושלים. זה היה עסק מתחום מסוים מאוד, שלא היה לי כל מושג איך מקימים אותו. לכן באתי בדברים עם שני יהודים בעלי ניסיון בתחום, וסיכמתי אתם שהם יפתחו את העסק. שילמתי להם טבין ותקילין על עבודתם, סכום שכלל גם את ההוצאות שהם יצטרכו להוציא בשביל העסק.

השניים העסיקו בעל מלאכה בשם שמעון, וכשעבודתם הסתיימה התייצב שמעון אצלי וביקש את שכרו. אמרתי לו, "לא הזמנתי

אמור נא לו, כי הגני מוכן לעשות הכל כדי להפיש את דעתו. אם מבקש הוא כי אשיל את עורי מעלי – אשיל. אם חפץ הוא להכהות את חריפותי על ידי השהיית לילה שלם ללא קליפתי – יכהה. אם רוצה הוא שיפורדוני ויכתשוני – יהי כן. אם ברצונו להרתחני במים כדי לשבר את קשיות ערפי – ירתית. הנה, אחר כך, אהיה אף אנכי, רך, לבן ונימוח...".

וישב השליח אל הדבש, אשר נכמדו רחמיו נוכח כניעתו המלאה ותחנוניו של הצנון ויאות להסתופף עמו בתבשיל אחד, ויקום שידוך הצנון עם הדבש.

בשמחת אירוסיהם הסבו כל גדולי העם, ויגישו לפניהם... מרקחת "צנון ודבש", אלא מה?! מיד התפתח דיון בין המסובים איזו ברכה ראוי לברך על מרקחת זו. מחד גיסא, הדבש נתן בה את טעמו, מאידך גיסא, הצנון... אי אפשר להתעלם ממנו.

לבסוף נמנו וגמרו לברך בקול גדול: "ברוך אתה ה', אלוקינו מלך העולם... בורא פרי האדמה". ככלות הכל, הצנון הוא העיקר והדבש הוא הטפל. אי אפשר להשתנות לחלוטין אם לא משתנים באמת. ההבנת יקירי את המשל? שאל רבי חיים.

הבחור נענע בראשו ויבן, כי הגוף והנשמה ירדו כרוכים ממעל. הגוף מושך מטה והנשמה מושכת מעלה. כל עוד הם דרים בכפיפה אחת, קיים ביניהם מאבק תמידי על המלוכה, מי ישפיע, מי יתן את טעמו, מי יהיה העיקר ומי יהיה הטפל.

אם לא לומדים תורה, יהא אשר יהא, לעולם לא תהפוך הנשמה לעיקר והגוף לטפל.

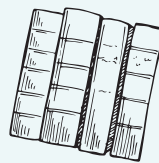
בחג הפסח יצאו אבותינו ממ"ט שערי טומאה בהם היו שקועים, והחלו לטפס במעלה ההר הרוחני, עד הגיעם למרגלות הר סיני, בו נכנעו תחת מלכות הבורא וקיבלו עליהם את התורה הקדושה, אשר היא התבלין לתאוות הגוף. - מעבדות לחרות.

קובעים עיתים לתורה, ויוצאים מעבדות הגוף לחרות הנפש. (מאורות הדף היומי - פסח)

ידעתי שהוא גר בבתי ים, אבל אפילו את שם משפחתו לא ידעתי. זכרתי פרט אחד שהפליא אותי מאוד, שיש לו בן ושמו נועם אלימלך, על שם רבי אלימלך מליזענסק זי"ע. נעזרתי בפרט הזה, ולאחר בירורים מצאתי שני אנשים ששמן שמעון ולבן שלהם קוראים נועם אלימלך. היו לפניי חמישה מספרי טלפון, אבל אף אחד מהם לא הוביל לאותו שמעון. עתה חיפשתי בני משפחה, וכך הגעתי לאמו שמתגוררת בתל אביב. למרבה הפלא, מספר הטלפון שלצד שמה היה פעיל. אישה מבוגרת ענתה לי, ושאלתי אותה אם הבן שלה שמעון עושה שיפוצים. "כן, אבל עכשיו בקורונה הוא לא עובד".

הסיפור שלי התרחש בניסן תש"פ, אחרי פסח, כאשר סגרו את העולם בעקבות הפחד מהקורונה. במקום מגורי – מנצ'סטר שבאנגליה – עדיין לא סידרו את הטלפונים מהמוסדות, ואני

אותך לעבודה כאן. והוא אמר, "אבל עבדתי בשבילך".

ואני אמרתי, "שילמתי לאלו שהזמינו אותך, ואתה עבדת מולם. הסיכום שלי אתם היה, שהמחיר כולל גם את ההוצאות, ואיני חייב לשלם לך".

כך התווכחנו הלך וחזור, כשלי ברור שאיני צריך לשלם, ולו ברור שאני חייב לשלם. לבסוף, מתוך כאב הוא אמר, "לא מתנהגים כך עם יהודים. לא תהיה לך ברכה בעסק". שאלתי דיין אם אני חייב לשלם לשמעון, והוא אמר שאכן איני חייב לשלם לו.

הבעיה היתה ש'ברכתו' של שמעון התקיימה במלואה. לא ראיתי ברכה בעסק, ואחרי שנתיים נאלצתי לסגור את החנות ולרדת מהארץ. עכשיו, שהמעשה צף בבהירות שכזאת בדיוק בכ"ז בניסן, הבנתי שעלי לעשות מעשה ולפייס את שמעון.

ידעתי שהוא גר בבתי ים, אבל אפילו את שם משפחתו לא ידעתי. זכרתי פרט אחד שהפליא אותי מאוד, שיש לו בן ושמו נועם אלימלך, על שם רבי אלימלך מליזענסק ז"ע. נעזרתי בפרט הזה, ולאחר בירורים מצאתי שני אנשים ששםם שמעון ולבן שלהם קוראים נועם אלימלך. היו לפניי חמישה מספרי טלפון, אבל אף אחד מהם לא הוביל לאותו שמעון. עתה חיפשתי בני משפחה, וכך הגעתי לאמו שמתגוררת בתל אביב. למרבה הפלא, מספר הטלפון שלצד שמה היה פעיל. אישה מבוגרת ענתה לי, ושאלתי אותה אם הבן שלה שמעון עושה שיפוצים. "כן, אבל עכשיו בקורונה הוא

לא עובד".

"אני רק רוצה לדבר אתו", אמרתי.

"אין בעיה". היא נתנה לי את מספר הטלפון שלו, וסוף סוף נוצר הקשר. בתחילה הוא לא זיהה אותי, אבל ברגע שהתחלתי לספר את הסיפור הוא נזכר מיד. "עד היום לא שילמו לי", הוא אמר.

סיפרתי לו איך הגעתי אליו, ובזכות מי. הוא הקשיב רוב קשב למעשה על מרת טייבא שחור ע"ה וממש התרגש. בסופו של דבר התפייסנו, ואמרנו זה לזה שבוודאי לקב"ה יש נחת רוח גדולה מפיוס זה, ושכמו שאנו התפייסנו, כך גם הקב"ה כביכול יתפייס עם כלל ישראל.

עתה כבר לא יכולתי לנח. אמרתי לנפשי, מי יודע במי עוד פגעת? אני מוכרח לפייס את כולם! ערכתי רשימה של מלמדים, משגיחים ומגידי שיעורים משנות ילדותי ונערותי, מימי השו"בבות והילדותיות, שלא פעם עברו את הטעם הטוב, וערכתי טלפונים לאותם שפגעתי בהם. היתה התרגשות גדולה, איך זה שתלמיד מהעבר נזכר פתאום במלמד שלו ובמשגיח שלו. זאת הרגשה מיוחדת, לדעת שאין למישהו בליבו עלי.

הסיפור שלי עומד כאן. לא ראיתי ישועה פלאית, ואיני יכול להגיש לכם סיום מפתיע ועוצמתי, אבל אני חושב שעצם הפיוס הוא ישועה גדולה מאוד.

(גל' השגחה פרטית פר' קדושים פ"ב)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי
- סיפור יומי
- הלכה יומית
- אור החיים הק'
- יומי • פניני אביר
- יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי
- זיכרון לצדיק

פנינים על הפרשה:

שתיקה מביאה לקדושה

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (ויקרא יט ב). קדשים תהיו אותיות 'שתיקה דומל', לרמז דהרועה להתקדש ירבה בשתיקה מעגן דברים בטלים והבלי העולם, שלא יהיו דבריו רק בדברי תורה ותפלה ותוכחות מוסר ויראת ה', שכל המרבה דברים מביא חטא, וסגל לחכמה היא השתיקה, ועל ידי השתיקה תגדל יראת ה' באדם ובא לידי קדשה וטהרה. וזהו קדשים תהיו, שתרבו בשתיקה מחמת מורא, ובזה תתקדשו, וכיון שתתקדשו תהיו ראויים שאשרה קדשתי בכם, וזהו כי קדוש אני ה' אלקיכם:

(מעגלי צדק אות דל"ח)

תיקון העולמות ובינונים תלוי בדיבור האדם

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (ויקרא יט ב). תשובה ראשי תבות תתעורר בתשובה ותקן שבעה הבלים, לרמז דעקר תקון האדם תלוי בשמירת פיו, משום דכל עבודות ה' יתברך בפה הם תלויים, שהתורה שהיא עקר כל העולמות תלויה בפה, כמו שכתוב (משלי ד כב) 'כי חיים הם למצאיהם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין נד.) אל תקרי 'למצאיהם' אלא 'למוציאיהם' בפה, שהכל הקול שמוציא האדם מפיו הוא רוחני, ויש לו כח לעלות למעלה ולבקע הרקיעים, ועולה מעלה מעלה עד שמגיע לעולמות העליונים, ופועל ועושה כל מה שראוי לעשות. והנה צריך שהקול הזה שיש בו כח לעשות פעולות בעולמות העליונים, יהיה זך טהור וקדוש, שאין בו כח לעשות פעולות קדושות בעולמות העליונים עד שתהיה דגמתו, כמו שהם קדושים כך צריך שיהיה הקול קדוש, דאז מצא מין את מינו ונעור, אבל אם הקול פגום חס ושלום, לא די שאין בו כח לתקן, אלא אדרבא הוא מקלקל:

הקדוש יוכל להתדבק בקדושת ה'

ועל זה אמרה התורה (ויקרא יט ב) קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, דהינו אם אתם מבקשים ורוצים (להתדבק) [להתדבק] בקדשתי ותחול עליכם, צריכים אתם שתהיו קדושים, דבזה תחול עליכם קדשתי (ת"כ קדושים א). והנה מלת 'קדשים' ראשי תבות קול דבור שלכם יהיו מקדשים. עוד, ראשי תבות שמרו מחשבה דבור יהיו קדושים, לרמז שבמחשבה והקול שבהם תלויה העבודה, צריך שיהיו קדושים, כדי שיהיו ראויים לעזור קדשה העליונה, שהרי הקדשה העליונה אינה מתעוררת עד שתגיע לה הפעלה ממש המתעוררת אותה, והפעלה הוא קול הדבור היוצא מפי האדם, מכיון שהוא רוחני ושרשו מקדשה העליונה שהוא חי וקים לעד, בזה יש כח ועז ותעצומות לקול הזה לעלות ולבקע רקיעים עד שיגיע למקום שרשו שהוא שרש החיים הנצחיים, ועל ידו יתקנו עולמות העליונים. וזה דוקא כשיהיה קדוש, ולא נשתנה מקדשה העליונה שעולה לה עתה, שאם לא יהיה קדוש, הרי נתערב בהבלים הטמאים דסטרסא אחרא, ואדרבא מתיש כח הקדשה חס ושלום:

דיבור שאינו קדוש מייגע הקדושה

ועל זה נאמר (מלאכי ב יז) הוגעתם ה' בדבריכם, דהינו במקום שהיה ראוי שעל ידי דבריכם אתם בונים עולמות עליונים בקדשה ותעשו הרמת ראש לקדשה, עכשו עשיתם חלישות וגיעה ועיפות לקדשה, והגברתם לסטרסא אחרא, וזהו 'הוגעתם ה' בדבריכם', בדבריכם ממש, שאינם קדושים, שנתעברו בהבלים טמאים כאמור:

עצות וסגולות:

עניני תורה (א')

צדקה עם עמלי תורה – הרי זה כסף לכפרה
הכסף שרצית לתת לכפרה, תן אותו לעמלי תורה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קה"ר יא א) אם רצית לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה. (פיתוחי חותם, פרשת כי תשא)

למחזיקי תורה גם יהיה תקומה וקיום לעתיד
הנה נודע דלעתיד לא יש קיום ותקומה כי אם לבצלי תורה (תדב"ר פ"ה), ולתומכים ביד לומדיה (כתובות קיא:), ולשומעים דברי תורה ומקיימים. (פיתוחי חותם פרשת וארא, ד"ה והפשתה)

ע"י לימוד התורה מתרבים גם האור והשפע
על ידי עסק התורה לשמה אדם בונה עולמות עליונים למעלה ומקיימים (זוהר ח"א ד:), דעל ידי התורה נברא העולם (שם ח"א ה.), וכשאדם לומדה לשמה גורם על ידי זה שיתקיימו העולמות ויתרבה האור והשפע בעולמות עליונים ותחתונים. (דורש טוב, דרוש א' לנפטרים)

בכל יום מקבלים את התורה מחדש

ודקדקו הראשונים ז"ל, דכיון דנסח החתימה בלשון הנה שהוא 'נותן התורה', ולא אמר 'אשר נתן' שהוא לשון עבר רק 'נותן' שהוא לשון הנה, מזה משמע דבכל יום ויום הקדוש ברוך הוא נותן חכמה בלב לומדי תורה לשמה לחדש חדשים אמתיים, וכל מה שמחדש האדם נחשב לו כאילו באותו יום קבל תורה מחדש, ולפיכך נתקנה חתימה זו בלשון הנה.

(אלף בינה, אות ב"ח ד)

איך לקב"ה חפץ אלא שיעסקו בתורה

וימה שאמר 'זה סיני מפני אלהים אלהי ישראל', להורות בא דבזה שקפל הקדוש ברוך הוא כל השמים והורידן על הר סיני, דאין להקדוש ברוך הוא חפץ וחשק בכל העולמות שבא כי אם כשיעסקו ישראל בתורה, והראיה דכל השמים קפלן על הר סיני, ללמד דאינו חפץ כי אם במקום זה שהוא מקום תורה וכיצא בו, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ה.) אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ארבע אמות של הלכה, לפי שבידיעת התורה ידע האדם אלהותו ויתברך וקבול על מלכותו. (דורש טוב, דרוש ב' למתן תורה)

פניני אביר יעקב

מחברים לתורתו של המקובל האלקי רבי יעקב אבוחצירא ז"ע

דיבור קדוש ממושיך הקדושה

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה. מזהיר דוד המלך עליו השלום ואומר מי האיש החפץ חיים, דהינו החיים העליונים דקדושה, להמשיכם אליו להאירם עליו, דזהו הנקרא אהב ימים לראות טוב, דהינו שאוהב ימי חייו שנתן לו הקדוש ברוך הוא בעולם הזה, כדי לראות טוב, דהינו שתשרה עליו קדושה העליונה, כדי שיעבד הקדוש ברוך הוא בשלמות, דזהו עקר בריאת האדם לעולם הזה. ואומר, מי שחפץ בדבר הזה, זה הדבר שצריך לשמר ולזהר בו כדי שישגי השגה הזאת שהוא חפץ בה, וקיים נצר לשונך מרע, דהינו צריך שידע שהענין הזה של תקון העולמות ובנינם תלוי בדבור האדם היוצא מפיו על ידי עסק התורה והתפלות, ועל ידי ברכות המצוות. נמצא הכל תלוי בהכל הפה שהוא רוחני ועולה עד שמגיע לעולמות עליונים ונתקנים על ידו כאמור, ואין הכל הפה יכול לעשות פעולות אלו עד שיהיה הכל קדוש וטהור בלי תערובת הבליים טמאים, לכן צריך שמירה גדולה עד מאד שלא יטנף אותו ערל וטמא, וזהו נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, דהעקב הוא שמירת ההבליים שלא יתערבו בהבליים הטמאים (שערי תשובה, אות יד)

ע"י ריבוי ותוספת הקדושה זוכים לתורה

במה יזכה נצר את ארחו, לשמר כדברך. בכל לפי דרשתך אל תשגי ממצותיך (תהלים קיט ט-י). עכשו בא לומר, דהנה למוד התורה וקיום המצוות צריכים יראת שמים וטהרה ונקיות, שהם דבר רוחני וקדוש, ולא שין שיחולו על גוף נגוף מלא אספסוף. וכמו שמצינו בקבלת התורה כמה אזהרות הזהיר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום שיזהיר את ישראל שיקדשו את עצמם כראוי כדי שיהיו ראויים שתחול עליהם התורה, כמו שכתוב (שמות יט י) 'לך אל העם וקדשתם היום ומחר' וכו'.

קודם קבלת התורה היו צריכים להוסיף כל יום קדושה יתירה

והנה ראוי להעיר, למה היה הצווי בלשון הזה שהצריך לפרט לו כל יום בפני עצמו באמרו (שם פסוקים י-יא) 'וקדשתם היום ומחר, והיו נכנים ליום השלישי, היה לו לומר 'וקדשתם שלשת ימים'. אלא הכונה לומר, שבכל יום צריך להוסיף קדושה יותר מיום שעבר, ולפיכך אמר להם 'וקדשתם היום', ועוד 'ומחר', צריכים להוסיף

קדושה יותר מיום ראשון, ועוד בה שלישיה 'והיו נכנים' בקדושה יתרה ליום השלישי. וכל זה כדי שיהיו ראויים שתחול התורה עליהם, דלא שין שיהיה דבר קדוש על דבר שאינו קדוש. וכמו שאמר הכותב (ויקרא יט ב) 'קדשים תהיו כי קדוש אני, הכונה, כיון שאני קדוש, לא שין קדשתי עליכם אם לא תהיו קדושים (תנחומא קדושים ב-ה). וכמו שכתוב (תהלים לד טו) 'סור מרע ועשה טוב', דלא שין להתדבק בטוב עד שיסור מרע:

שאל כיצד יזכה המנוער מן המצוות להשגות התורה

ובא דוד המלך עליו השלום לומר: כל הדרכים המועילים להשגת התורה והמצוות, אני מכיר בהם, והריני מקבל עלי לקיים בכל יום יום בתוספת מרבה על היום שעבר, ואני מחלה פניך שתעזורני על השגתם וקיומם, ולא יהיה בי שום דבר המעכב מלהשיגם ומלקיים. וזהו אמרו תחלה במה יזכה נצר, נצר נקרא המנוער מן התורה ומן המצוות. וגם מי שיש בידו תורה ומצוות ואין עמם יראה וקדושה, עדין נקרא נצר שעדין מנער מן התורה והמצוות, כל עוד שלא קיים ביראה ובקדושה. וכמאמר התנא (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה. ועוד אמר (שם ג ט), כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקמת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקמת:

עיקר ביאת האדם לעולם לטרוח להבין דברי תורה על אמתתם

והינו שאמר, מי שמנער מן התורה והמצוות או מנער מן היראה והקדושה, במה יזכה נצר את ארחו עד שיזכה להשיג תורתך ומצותיך ולקיים כראוי כהלכתך. וזהו שאמר לשמר כדברך, דהינו להשיגם על אמתתם ולקיים כמתכנתם, כאשר צוית אתה ממש, בלי שום שגגה. ואני יודע בעצמי שגם אני עדין נקרא נצר לענין זה, והריני מוכן ומזמן לקבל עלי כל הדברים המועילים להשגה ולקיום זה לעשותם כראוי. והנה הדבר הגדול המועיל לענין זה הוא שלמות הלב כראוי. תחלה, שיעזב האדם כל מחשבות ורהורים רעים, וגם כן יעזב כל מחשבות עניני העולם הזה, כי הכל המה מעשה תעתועים, ומתעים האדם מדרך חיים. ויהיה לבו פנוי תמיד לחשב ביראת הבורא ולענין בדברי תורה כדי לידע כל דבר על אמתתו, כי זה כל האדם ועקר ביאתו לעולם, כדי שיתרחק להבין דברי תורה על אמתתם ולחדש דבר מתוך דבר, וכמו שכתבו רבותינו ז"ל (ברכות ח.א) אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה: (אלף בינה, תהלים קיט אות ב)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

ישירות
למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים
- הקי יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מסכת יבמות דף נה-סא

ממנהגי ישראל בתקופת הראשונים בקיום החופה

בגמ': רב אמר יש חופה לפסולות ושמואל אמר אין חופה לפסולות. (יבמות נז, ב).
רב אמר יש חופה לפסולות ושמואל אמר אין חופה לפסולות. בסוגייתנו וכן בסוגיות אחרות בש"ס נקראו הנישואין בסתמא בשם חופה, אך בכל המקומות לא נתבאר במפורש מה היא החופה. ומנהגינו לכנות את מעמד הקידושין ונתינת הטבעת חופה על שם יריעת הבד הנפרשת מעל החתן והכלה בשעה זו (מלשון חיפוי), ואכן ישנם כמה מהראשונים הסוברים שזוהי חופה, אמנם נחלקו הראשונים מהו הדבר הנקרא חופה והמנהג ע"פ הפוסקים לחוש לכל הדעות ולעשות את החופה בכמה אופנים כדי לצאת ידי כל הדעות. ואף על פי שמנהגינו לכנות את יריעת הבד הנ"ל בשם חופה ישנם עוד מנהגים הנעשים כדי לקיים על ידם את החופה וכדלהלן.

יחוד או הבאה לביתו

הר"ן (ריש כתובות) הביא דעת יש אומרים שחופה היינו יחוד, אך הביא גם שאחרים אומרים שאין צריך יחוד אלא כל שהביאה הבעל לביתו לשם נישואין הוא חופה. ובחלקת מחוקק (סק"ז) כתב

אינו אלא כיון שעד מותו היתה קרובתו, ולכן אינה דומה לשאר קרובים ואין עליה חיוב קבורה והיא כאחרים רחוקים לענין זה שיכולה לגבות כתובתה, אע"פ שע"י זה יצטרכו לקבורו ממעות צדקה ולהשהות קבורתו עבור זה. ומה שבעלה חייב בקבורתה הוא משום חיוב האישות שעליו שלכן רק עליו מוטל החיוב לקבור את אשתו ולא על שאר קרובים ואף לא על קרובים לה ביותר, שהרי גם בניה אינם חייבים בקבורתה כשיש לה בעל. ובתירוצו השני סובר הש"ך שהיא קרובתו גם לענין חיוב קבורה וכקרב ממש אע"פ שקרובה זו באה ע"י נישואין.

ולפי"ז תירוציו תלויים במחלוקת התוספות הנ"ל שלשיטת הריב"א והתוספות בסוגייתנו שבמיתה נפקעת הקרובה ואין עוד שארות שיין לחלק בין דין האלמנה ובין דין שאר הקרובים ואין לחייבה בקבורה אף שגם היא מתאבלת כקרובתו, וזוהי שיטת הש"ך בתירוצו הראשון. ולשיטת התוספות בב"ב (שם) שאף אחר המיתה נקראת שארו, אף האלמנה היא ככל הקרובים וגם היא חייבת בקבורה כדין קרוב, כשאר הקרובים המתאבלים, וכן שיטת הש"ך בתירוצו השני. (וע"ע בענין הפקעת שארות במיתה באתון דאורייתא כלל ה, פורת יוסף גיטין עב, קובץ שיעורים ב"ב קס; וקצות החושן ס' קפח).

עיכוב קבורת מת כדי שיפרעו חובותיו

בגמ': וחדא דיש לה בנים לאחר מיתת בעלה (יבמות נה, א).

דעת התוספות (ד"ה דיש) שלאחר מות האשה אין הבעל נחשב קרובה, וכן שיטת הריב"א בתוספות (ב"ב קיד: ד"ה מה) שהקרובה שביניהם פוקעת על ידי המיתה. אולם התוספות שם הקשו ע"ז מדברי הגמרא (להלן נה:): שאמרו הואיל ולאחר מיתה נמי איקרי שארו וכו', ומבואר שפשוט הדבר שנקראת שארו אף לאחר מיתתה, ואף למסקנת הגמרא נקראת שארו אלא שאע"פ כן פטור במשמש מתה (עיי"ש).

ובשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב ס' קנא) כתב שבמחלוקת זו יש לתלות דברי הש"ך (ח"מ ס' קז סק"ו) לענין קבורת הבעל שמת, שמבואר בשולחן ערוך (אה"ע ס' קיח ס"ח) שיכולה האשה לעכב את קבורת בעלה עד שיפרעו לה כתובתה, והקשו האחרונים בזה מדברי הרמ"א (ח"מ שם) שכתב שאם היה ראובן חייב לשמעון ומת ראובן יכול שמעון לעכב את קבורתו עד שיפרעו לו חובו, אולם אם שמעון הוא קרובו של ראובן מוחים בני המשפחה בידו שלא לעכב קבורתו כדי שלא יהיה ניוול המת. וא"כ קשה מאי שנא אשתו שאף שהיא קרובתו יכולה לעכב קבורתו. וכתב הש"ך שני אופנים ביישוב הדבר, האחד שמה שיכולים בני המשפחה למחות הוא דווקא במי שהוא ממש קרובו של המת ולא בקרוב מחמת נישואין כמו אשתו וגיסו וכדומה, ועוד כתב שבאה"ע מדובר באופן שיש אפשרות לקבורו ממעות קופת צדקה ובח"מ מדובר באופן שאי אפשר לקבורו מקופת צדקה ואע"כ אין אדם אחר יכול לעכב.

ובאגרות משה הקשה על תירוצו הראשון של הש"ך שחילק בין הקרובים ממש לאלמנה שהיא קרובה אליו מחמת נישואין, שהדברים תמוהים שהרי היא מתאבלת עליו ככל שאר קרובים. וכתב לישב שאולי סובר הש"ך בתירוץ זה שמיד כשמת בעלה בטלה קרבתם, ומה שחייבת להתאבל עליו

עוד שם ס' קי שבצורת בשעה שמקדשין פורסין טלית אחד על החתן והכלה ועל סביבם כדי שיקדש אותה בצניעות ולא יהיה נראה כמקדש אשה בשוק). וברוקח (ס' שג) כתב שמה שפורסים על החתן והכלה והקהל את הטלית הוא מפני שנאמר ופרשת כנפך על אמתך. והמאירי (כתובות ז:): כתב שאנו נוהגים שסמוך לקידושין מניחים את כנף המצנפת שבראש הכלה על ראש החתן לשם חופה. וכ"כ המאירי במגן אבות שאחר ברכת האירוסין עוטפים על ראש החתן את מצנפת הכלה ושניהם תחת הטלית. והמהר"ל (הלכות נישואין) כתב להיפך שהמנהג שנוטלין את שפת בגדו של החתן ומניחים על ראש הכלה זוהי חופה. ובכלבו (ס' עה) כתב ג"כ שחופה הוא מה שחופפין את החתן והכלה בטלית או סודר וכיוצא בזה וזהו נישואין. והביא שהרמז לזה בתורה הוא מהכתוב כי יקח איש אשה וסמוך לזה כתוב גדילים תעשה לך. וכן הביא בכנסת הגדולה (ס' סא הגהות ב"י אות א) בשם מחזור רומניא. (ראה משנ"ב או"ח סוס"י יז והוא מהבאה"ט יעוין שם במש"כ בשם שיורי כנה"ג). ובבית עובד (קצח) כתב שנוהגים שהחתן מתעטף בטלית קודם הקידושין ואח"כ בשעת ברכת הנשואין מכסים גם את הכלה בקצת מן הטלית שהחתן מעוטף בה ועומדים מכוסים כך עד גמר השבע ברכות, ופריסת הטלית היא החופה. (וכ"כ בחופת חתנים דיני ברכת אירוסין, זה השלחן ח"ב, מנהגי אלג'ר ס' קד, ובגנזי חיים מערכת ח אות יז כתב שכן המנהג באיזמיר וכע"ז ביפה ללב ח"ד סק"ב, ובבן איש חי ח"א שופטים יב כתב שכן המנהג בירושלים, ובסתרי ומגיני ס' מג כתב שגם באשכנז נהגו כן. ובאבני האפוד כתב שכן המנהג בארטה וקושטא. ובנחלת שבעה כתב שהמנהג בפולין שהוא היריעה הפרוסה על הכלונסאות ובאשכנז הטלית שפורס עליה).

יציאה בהינומא

מנהג נוסף הובא בתוספות ביומא (יג: ד"ה ולחדא) ע"פ הירושלמי (שם פ"א ה"א) שבתולה משיצאה בהינומא הוא חופתה. וביארו הב"ח (ס' סא) והדרישה (ס' סה סק"א) שהוא המנהג לכסות ראש הכלה קודם הקידושין. מנהג זה הובא במהר"ל (ריש הלכות נישואין), והביא רמז על זה

ובעל העיטור חלק על דעה זו, אך הרבה מהראשונים סוברים כך, והם הארחות חיים (הלכות קידושין) שכתב שחופה היא שחופפין אותם בטלית או בסודר וכיוצא בזה, והביא שכן הוא לשון הגמרא לענין יעוד (קידושין יח:): שכיון שפירס עליה האדון טליתו קיים מצות יעוד. ובתשב"ץ (קטן ס' תסא) כתב שמה שפורסין צניף על ראש החתן והכלה בשעת הברכה הוא מפני שגם זה נקרא כניסה לחופה כי חופה הוא לשון כיסוי. והביא שיש מפרשים שהוא על שם הכתוב (בראשית כד סה) ותקח הצעיר ותתכס. וכ"כ באבודרהם (סדר ברכות אירוסין) ובשו"ת מהר"ם מינץ (ס' קט). ובמטה משה (ח"ג הכנסת כלה ס' א) הוסיף שכל המנהגים של חתן וכלה נלמדים ממתן תורה שהשי"ת היה מראה את עצמו כחתן נגד ישראל שהם ככלה, ולכך מכניסים את החתן והכלה תחת החופה כמו שהתייצבו בתחתית ההר. ובפסקי הרי"ז (כתובות פ"א ה"א) כתב שהאדם כונס את אשתו על ידי שפורס עליה טליתו לשם אישות וכתוב (רות ג ט) ופרשת כנפך על אמתך וזו היא כניסתה לחופה ועל ידי זה קונה אותה להיות כאשתו לכל דבר. גם בספר המנהגי (ס' קט) כתב שחופה נקראת על שם שחופה אותה בטליתו וכמו שמעיד הנביא ואפרוש כנפי עליך וגו' וארשתך לי באמונה. וכתב שעל כן מנהג צרפת ופרובינצא לתת מפה צבועה בראש בניהם זכר לפריסת הכנף הנ"ל. (וראה

שכולם מודים לדין זה שחופה אינה יחוד אלא הבאה לביתו, שהרי הר"ן הביא לזה ראיה מהגמרא. אך בבית שמואל (סק"ד) ובעצי ארזים (סק"ב) ובאשדוד הפסגה (ס' ד) כתבו שמדברי הרמב"ם נראה ששיטתו שצריך שיתקיימו שני הדברים גם שיתייחד עמה וגם שיהיה יחוד זה בביתו. [ולענין אם צריך שיתייחד עמה בביתו לשיטת הרמב"ם, עיי' שער המלך (חופת חתנים ס"ט) ובלח"מ (אישות פ"ט ה"ו)]. ולהדעה שהביא הר"ן שצריך שיביאנה לביתו, דנו האחרונים אם צריך דווקא לביתו, ועיי' בישא איש (ס' ט) שהסתפק בזה, ובחלקת מחוקק (ס' נה סק"י) כתב ע"פ דברי הרמ"א שגם בית אחר נקרא חופה. וכ"כ בחזון איש (ס' סג ס"ק יז) על פי דברי ביאור הגר"א (שם סק"ט) דאפילו אם מוליכה לחדר שלה כיון שהסכימו לכך נחשב מעשה נישואין. וכ"כ בלבושי מרדכי (ח"ב ס' נב) שלדידן ההבאה לביתו הוא לבית החתונה, וכ"כ בשו"ת צמח צדק (לויבאוויטש, ס' קטו וס' קיד אות ט) שאף שהביאה לבית האב לשם נישואין מועיל, והר"ן שכתב לביתו אורחא דמילתא נקט.

פריסת סודר על ראש החתן והכלה

שיטה נוספת היא דעת הארחות חיים (הלכות כתובות בשם בעל העיטור שער ברכת חתנים ה"ד ברמ"א אה"ע ס' נה ס"א) שסובר שהחופה היא מה שפורסין סודר על ראשי החתן והכלה בשעת ברכת נישואין.

מן התורה ממה שנאמר (בראשית כד סה) ותקח הצעף ותתכס. וטעם השם הינומא מבואר ברש"י (כתובות יז:) שהוא מפני שהצעף שעל ראשה משורבב על עיניה וכיון שעיניה מכוסות לפעמים מנמנמת בתוכו על כן נקרא הינומא מלשון תנומה. (ועיי' בזה בב"ח שם ובח"מ סק"ט וב"ש סק"ה ובדרישה שם. והט"ז שם סק"א וסי' ס"ה סק"ב כתב שההינומא אינו חופה. וראה עוד בערוך השולחן שם ס"י ובעזר מקדש. ובענין אם החתן עצמו צריך ליתן ההינומא בראש הכלה ראה ב"ח סי' ס"א, דגול מרבבה ריש סי' שמב, שלחן העזר ח"ג, אמרי דוד סי' כט, ט"ז סי' ס"ה סק"ב, דרישה שם סק"א, סתרי ומגיני ח"ב סי' מג).

דברי הרמ"א

והרמ"א (אה"ע סי' נה ס"א) כתב שהמנהג פשוט עכשיו לקרות חופה למקום שפורסים יריעה ותולים אותה על גבי כלונסאות ומכניסים תחתיה את החתן והכלה בפני הרבים ומקדשה שם ומברכים שם ברכת אירוסין ונשואין ואוכלים ביחד במקום צנוע. ובקהלות הספרדים יש רבים שלא נהגו לעשות היחוד אחר החופה, ועיי' מש"כ בזה בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ז סי' י) ובמשפט וצדקה ביעקב (ח"ב סי' קפז) וביפה ללב (ח"ד סק"ד).

גלגול שבועה רשות או חובה

בגמ': על ידי גלגול. (יבמות נח, א).

באור שמח (טוען ונטען פ"א ה"ב) הסתפק בדיון גלגול שבועה בכל שבועה שבין טוען לנטען, שנפסק להלכה שדין גלגול שבועה הוא מדאורייתא, אם יש חיוב שבועה על הנתבע ע"י גלגול או שכיון שהשבועה היא לטובתו של התובע ולדעתו א"כ אם רוצה לתבוע שישבע ולגלגל על הנתבע הטילה התורה על הנתבע חיוב שבועה, אבל אם אינו טוען השבע לי על הגלגולים אין חיוב שבועה כלל. וכיון שמקור דין גלגול בכל השבועות נלמד מסוטה שמגלגל עליה בעלה יש לדון בסוטה אם מחויב בעלה לגלגל עליה או לא. וכתב שנראה שאם אין הבעל מקפיד בודאי אינו צריך לגלגל שלא שטית מאיש אחר, אך עדיין כתב שיש מקום להסתפק באופן שמקפיד וחשודה היא על זה גם מאיש אחר אם מגלגלים גם

פ"א ה"ב) הרי כבר נשבעה על להבא. (וראה במשנה למלך הלכות סוטה פ"ד ה"ז שהביאו וציין לספר קרבן חגיגה סי' פב). לאור דבריו שאינו מחויב לגלגל עליה את כל אלו האופנים כתב הקרן אורה שקושיתו של המהרימ"ט מיושבת כיון ששייך שתחזור ותשתה באופן שלא השביע אותה על להבא שהרי אינו מחויב להשביעה גם על להבא וא"כ באופן זה אינה בדוקה אלא על העבר ואם תחזור ותשטה תהא זקוקה להשקאה חדשה. [תירוץ זה כתב ג"כ באור שמח שם אך הביא קושית המהרי"ט מדנפשיה. וראה עוד במנחת חינוך (מצוה שסו סק"ב)] שנראה מדבריו שאינו מחויב לגלגל, וכן נקט בפשטות בחידושי מרן ר"ז הלוי (במכתבים שבסופו עמ' פא)) שהגלגול מאיש אחר תלוי ברצונו של הבעל, עיי"ש.

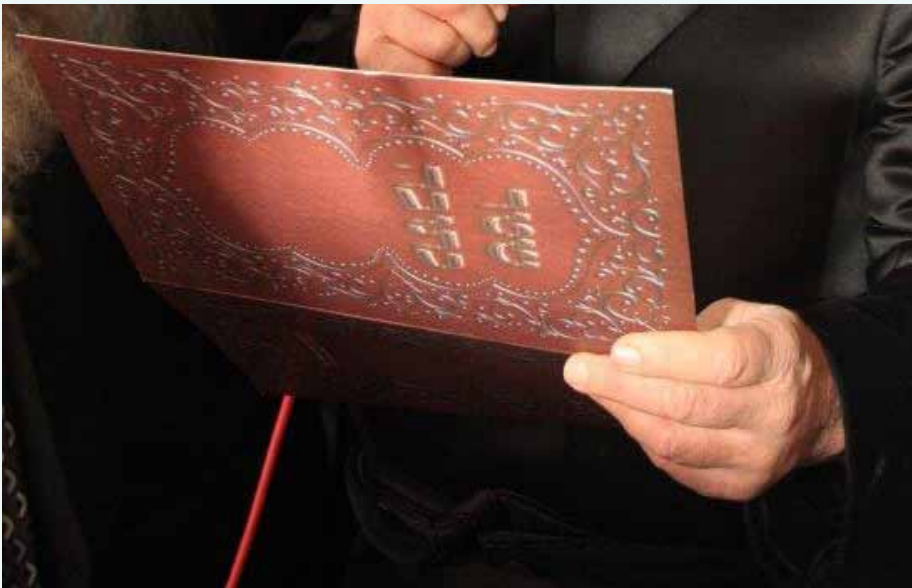
דחיית לאו הבא מכלל עשה מחמת עשה

בגמ': והוא אשה בבתוליה יקח. (יבמות נט, א).

האחרונים דנו מהו גדר האיסור בעולה לכהן גדול, אם גדרו הוא איסור עשה וכמשמעות דברי בעל ספר החינוך (מצוה ערב) שהוא לאו הבא מכלל עשה, או שהוא עשה גרידא כמש"נ והוא אשה בבתוליה יקח - שמצוה עליו ליקח דווקא בתולה, וכמשמעות דברי הרמב"ן על התורה (ויקרא כא יג). וראה בזה בקרן אורה (יבמות ס.) ובשו"ת זכר יצחק (סי' סה) ובבית מאיר

כשאין הבעל טוען שחשודה על זה או לא. וכתב שמלשון הרמב"ם (סוטה פ"ד ה"ז) שכתב יש לבעל לגלגל משמע שהרשות בידו לגלגל אם ירצה אך אינו מחויב בכך. ובקרן אורה (סוטה יח:) הקשה על הדין המבואר שם (לדעה אחת) שאם קינא לה משני אנשים והשקה אותה מחמת אחד מהם יכול להשקותה שנית שהרי כמשמקה אותה בפעם הראשונה מקבלת עליה האשה שלא סטתה בין מאיש זה ובין מאיש אחר, וא"כ למה לא תועיל ההשקאה גם לאיש השני ולא יהא צריך להשקותה שנית. וחידש בקרן אורה שהדבר תלוי בדעת הבעל והתורה לא אמרה אלא שביכולתו של הבעל לגלגל עליה את כל אלו הגלגולים, אך אינו מחויב בכך, ולכן באופן שלא גלגל עליה אלא השביע אותה רק על הסתירה מן האיש שמחמתו הביאה להשקותה, יכול שוב להביאה ולהשקותה גם על האיש השני שנסתרה עמו. וכן כתב ג"כ האור שמח שם בהמשך דבריו.

ובזה יישב בקרן אורה קושית המהרימ"ט בדרשותיו (ר"פ נשא ובשו"ת חר"מ ס"ס קה) שהקשה לשיטת רבי מאיר (סוטה שם) וכן פסק הרמב"ם בהלכות סוטה (פ"ד ה"ז) שמגלגל עליה גם להבא שלא תזנה תחתיו וכן שלא תזנה לאחר שיחזירנה אם יגרשנה ויחזירנה, וכשתזנה להבא יבדקו המים ויארעו לה כל אותם המאורעות הנארעים לסוטה שבדקוה המים ונמצאת טמאה, א"כ למה כשנסתרה עם אדם נוסף חוזרת ושותה כמו שפסק הרמב"ם (שם

(שיובא להלן א"ה. וראה עוד קנאת סופרים ספר המצות עשה לה, מלבושי יו"ט ח"א סי' מ, חת"ס עה"ת תורת משה פ' אמור, מרחשת ח"ב סי' יט ג, צפנת פענח איסורי ביאה פ"ז, שערי חיים קידושין סי' ל).

ונ"מ בחקירה זו באופן שתבא המצוה לכהן גדול לישא בתולה עם עשה אחר המורה לכהן לקיימו באופן שייצטרך לישא את מי שאינה בתולה, אם יהיה בזה את הכלל שבכל התורה שעשה דוחה לא תעשה או לא. שאם גדר המצוה על הכהן גדול לישא בתולה דווקא הוא מצות עשה ככל המצות עשה בודאי שלא תדחה מצות עשה זו מפני מצות עשה אחרת שהרי אין עשה דוחה עשה, [אך עיי' שו"ת שאגת אריה (סי' לג)]. אבל אם גדרה הוא איסור עשה יתכן שבאופן שתעמוד לנגד זה מצות עשה אחרת תדחה המצוה לישא בתולה מחמת מצות העשה האחרת.

והנה הרמב"ם (יבום פ"ו ה"י) כתב שאם היתה היבמה אסורה על היבם באיסור לאו או עשה מן הדין היה שייבמה, כיון שהיבום מצות עשה ובכל מקום שיש עשה ולא תעשה הכלל הוא שעשה דוחה לא תעשה, אבל חכמים גזרו שלא יתייבמו. והקשו גדולי האחרונים על הרמב"ם שמדבריו מבואר שלולא גזירת חכמים היה דוחה העשה של יבום את העשה האוסרה לו, וקשה שהרי אין עשה דוחה עשה. (וראה בזה ביש"ש יבמות פ"ב סי' ג, שאגת אריה סי' לג, נוב"ק בסוף הספר בתשובה לחתנו ובתנינא סי' קלח, בית מאיר אה"ע סי' קעד, פמ"ג בשושנת העמקים כלל ג וכלל ח, חמדת שלמה יבמות כ: אבני מילואים סי' קעד בהגהה שניה וראה עוד ריטב"א יבמות (שם).

ובפני יהושע (כתובות מ.) כתב לישב ע"פ דברי המשנה למלך (נערה בתולה פ"א ה"ה ד"ה עוד ראיתי להרב הנזכר שכתב שדברי) שהביא בשם הרשב"א, שאע"פ שאין עשה דוחה עשה, מ"מ עשה של איסורי ביאה וכגון עשה דמצרי ואדומי כיון שהוא לאו הבא מכלל עשה קל הוא ודוחה עשה. וכן בעולה לכהן גדול שיש בעשה זה טעם אחר שאינו שווה בכל אלא הוא עשה פרטי לכהן גדול ולכן דוחה העשה. ומדבריו נראה שאין העשה של כהן גדול ליקח בתולה נחשב לאו הבא מכלל עשה כמצרי ואדומי,

כיון שאין בכוחו לדחות אלא לאו אחד וישאר הלאו השני, וכמו שמצאנו בריש מסכת תמורה בענין לאו הניתק לעשה, היה מיושב כיון שגם לגבי הכהן גדול יש לו לאו וכן לאו הבא מכלל עשה ואין בכח העשה של יבום לדחות את שניהם, אך הביא מספר גינת ורדים שהביא ראיות שעשה דוחה שני לאוין ראה שם. וא"כ שוב קשה הקושיא הנ"ל. (וראה עוד מה שהאריך הבית מאיר שם, ובענין אם עשה דוחה שני לאוין ראה עוד קובץ הערות סי' ח ס"ק יג, יד).

טומאת קברי עובדי כוכבים

בגמ': קברי עובדי כוכבים אינן מטמאים באהל. (יבמות סא, א).

הרמב"ם (אבל פ"ג ה"ג) כתב שאין הגויים מטמאים באהל לכן קברותיהם טהורים ומותר לכהן להכנס לשם ולדרוך על קברותיהם, ואין איסור אלא לגעת בטומאה או לישא אותה. וכן כתב בספר יראים (סי' שכב הו"ד בהגה"מ) שהלכה כרבי שמעון בר יוחאי שקברי עובדי כוכבים אינם מטמאים באהל, ואע"פ שרבי שמעון בן גמליאל חולק על דבריו (אהלות יח ט) כיון שאלוהו הנביא ג"כ הלך בבית הקברות של גויים כמבואר בבבא מציעא (קיד.). אע"פ שהיה כהן, שהרי פנחס כהן היה ובמדרשים מובא (פדר"א מז, ילקוט ר"פ פנחס, וראה רש"י ב"מ שם) שפנחס הוא אליהו, וכיון שהוא מעשה רב נפסק כן (וראה ברדב"ז שג"כ כתב כן). אלא שחלק עליו במה

אולם מטעם אחר דוחהו העשה כיון שאינו שווה בכל. ועל פי דבריו כתב בפני יהושע שכיון שכתב הרמב"ם (אישות פ"א ה"ח) שאיסור מצרית ואדומית בתוך שלשה דורות הוא לאו הבא מכלל עשה, א"כ בדין הוא שידחה איסור זה מפני מצות עשה של יבום ולכך לולי שגזרו חכמים שתחלוץ ולא תתייבם היה מן הדין יכול ליבמה. וכ"כ רבי עקיבא איגר בתוספותיו למשניות (פ"ו מ"ד) והחמדת שלמה (בשו"ת אור"ח סי' לא ח) וברוך טעם (ענין עשה דוחה לא תעשה דין ג פ"א), וראה עוד חקרי לב אה"ע סי' סח ומלבושי יום טוב (אה"ע סי' יח) ובמקור מים חיים (בשו"ת שבסוף הספר סי' כב) ובישרש יעקב (יבמות כ: ו) עוד רבים מן האחרונים.

ובבית מאיר (אה"ע סי' קעד ס"א) הקשה ע"ד הפנ"י ממה שמשמע בתוספות (לעיל ו. ד"ה טעמא) בביאור הכלל שאין עשה דוחה לא תעשה ועשה שעיקר הטעם הוא מפני שמניין לנו לקבוע שהעשה הבא לדחות אלים מן העשה שבא לדחותו. וא"כ בגדולינו אין העשה נחשב עשה לענין שלא יוכל עשה אחר לדחותו כיון שהוא רק לאו הבא מכלל עשה, וא"כ למה אין העשה של יבום דוחה את העשה ולא תעשה של אלמנה לכהן גדול, שהרי העשה של הכהן גדול הוא ג"כ רק לאו הבא מכלל עשה משום שנאמר כי אם בתולה מעמיו יקח אשה ומכלל זה שלא יקח בעולה. וכתב בבית מאיר שאם היה הדין שאף שעשה דוחה לא תעשה מ"מ אינו דוחה שני לאוין,

(נו) והסכים לזה ג"כ הטעם המלך בהלכות אבל (פ"ה ה"א). וראה עוד ביטויים יעקב הלכות אבילות (מנכד המחבר ד"ה ולפ"ז יתבאר) שג"כ כתב כדרך זו וכתב שהכרחו הוא מקושי התוספות (ד"ה ממגע) שהקשו ממקומות אחרים שנראה ששיטת רבי שמעון שאף במגע ומשא אין קברי עובדי כוכבים מטמאים, והתוספות נדחקו בזה אך היראים הוכיח מכך ששיטת רבינא אינה מוסכמת בדעת רבי שמעון והסוגיא בנזיר סוברת שדעתו שאף במגע ומשא אין קבריהם מטמאים. וכ"כ בשו"ת עין יצחק (ח"א י"ד ס' לו סק"ו).

ובמשנה למלך (שם) ובשו"ת עין יצחק (שם) הקשו על שיטת היראים מהגרמא בנזיר (ד:): שהוכיחו שנזיר שמשון מותר לו להטמאות למתים ממה שנטמא שמשון לפלשתים כשהרגם, ועי"ש בתוספות שביארו שאף למ"ד שאין גויים מטמאים מ"מ במגע מטמאים. ולשיטת היראים יקשה מה הראיה שלא הוזכר על טומאת מתים ממה שנטמא למתי גויים, והרי הנזיר לא הוזכר על טומאת גויים. (ואיסור טומאת נזיר תלוי באיסור טומאת כהנים). וכתב במשנה למלך שזו ראייה שאין עליה תשובה. אולם אח"כ הביא שראה שהיראים עצמו הקשה על עצמו משם וכתב שסוגיא זו היא כדעת רבנן שחולקים על רשב"י וסוברים שגוי מטמא באהל ולשיטתם הנזיר מזהר על מתי גויים כשאר המתים. ומדברי העין יצחק נראה שהעלה בדעתו תירוץ זה לכן כתב שכיון שבכל הש"ס מבואר להלכה שנזיר שמשון מותר לו להטמאות למתים א"כ מוכח שהלכה מטמאים הגויים במגע וא"כ צ"ע שיטת הסוברים שאף במגע אינם מטמאים. וראה עוד מה שכתב בזה ביטויים יעקב (שם). וראה עוד במנחת חינוך (מצוה רסג אות כח). ובאור שמח (טומאת מת פ"א ה"ג) בדבר שיטת הגר"א שיש להיזהר מטומאת מת גוי באופן שהטומאה בוקעת ועולה ראה שם.

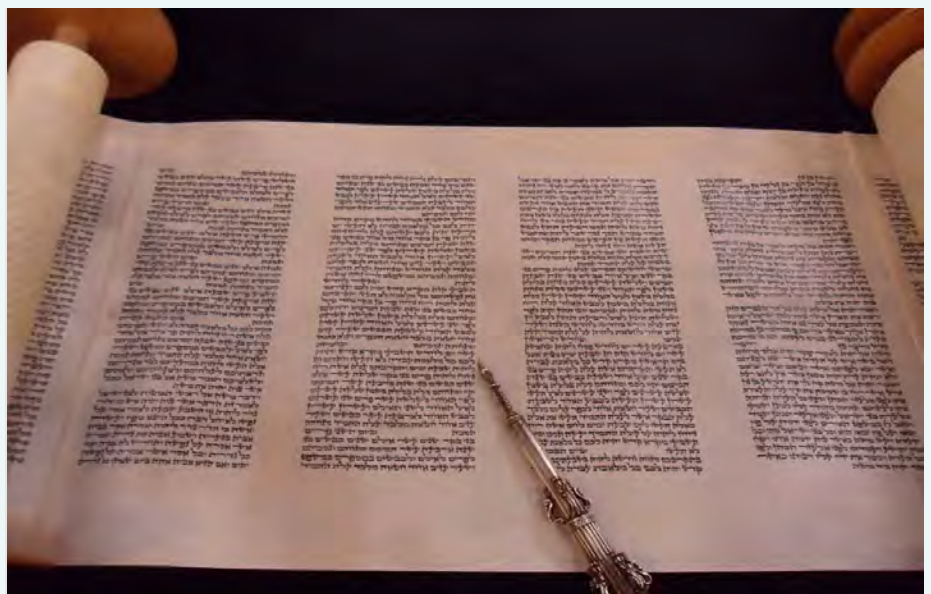
ומשא מטמאים, אך טומאה זו אינה אלא כעין טומאת שרץ ונבילה שלא הוזכרו בה אלא לענין טומאת מקדש וקדשיו, ומה שנאמר בקרא (המובא בסוגייתנו) ואתם חנו לכם כל הורג נפש וגו', הוא מפני שהיו אוכלים קדשים ונכנסים למשכן, אבל לענין הטומאה שהוזכרו הכהנים שלא להטמא אין זה אלא בדברים שמתמאים גם באהל, אבל טומאה שאינה בדרגה שמתמאה באהל לא הוזכרו עליה הכהנים כלל אע"פ שהיא טומאת מת ולא רק טומאת נבילה ושרץ. (וראה עוד שהרחיב בזה ודן מה יענו החולקים על ראיית היראים).

ובתועפות ראם הביא מספר מי נפתחו (אמנה כה) שכתב שהמשנה למלך העמים בדעת היראים דבר דחוק ולא מוסכם וכו' ושיש ע"ז קושיות גדולות מהש"ס. וכתב ע"ז בתועפות ראם שבספר יראים נראה שדברי המשנה למלך בדעתו נכונים וברורים, עי"ש. והביא מהנימוקי יוסף בבבא מציעא (ס"ט:): שהביא שבספר יראים כתב שאין כהן מזהר אלא על טומאות המופרשות מן המת בלבד הלכך כיון שאין מטמא באהל אין טומאתן אלא כטומאת נבילה ע"כ, ודבריו הם כדברי המשנה למלך בדעת היראים.

ובמי נפתחו כתב לישב דברי היראים ששיטתו שאין הלכה כרבינא שחילק בין הטומאות ואמר שמתמאים במגע ובמשא אלא כתירוץ הראשון בגמרא דילמא איקטיל חד מישראל. והביא התועפות ראם שכ"כ בשו"ת פנים מאירות (ח"א ס' יב).

שכתב שבמגע ומשא מטמאים וכתב שכיון שאינם מטמאים באהל אינם מטמאים ג"כ במגע ובמשא, והביא שאף שיש אוסרים ומקור דבריהם ממסקנת סוגייתנו שלא התמעטו קברי עובדי כוכבים אלא מטומאת אהל, משום שכתוב אדם כי ימות באהל וגו' ולא גויים שאינם אדם, אבל מטומאת מגע ומשא לא נתמעטו. אך בברייתא תורת כהנים (ראה בתועפות ראם שהעיר שאינו בתורת כהנים אלא בספרי וכן במדרש רבה נשא י) המובאת בנזיר (מח). דרשינן על נפש מת לא יבא שומע אני אפילו נפש בהמה במשמע וכו' ת"ל לאביו ולאמו בנפש אדם הכתוב מדבר, רבי ישמעאל אומר אינו צריך הרי הוא אומר ועל כל נפשות מת לא יבא בנפשות המטמאות בביאה הכתוב מדבר. ובביאה פירושו באהל. ומבואר שאפילו לרבנן החולקים על רבי ישמעאל ואינם ממעטים בהמה מלא יבא יצאו גויים מכלל המטמאים משום שכתוב לאביו ולאמו. שהרי בנזיר ישראל הכתוב מדבר שהרי הגויים אין להם נזירות (נזיר סא). א"כ מבואר שלאביו ולאמו בנזיר ישראל מדובר. וא"כ כשנתמעטו בהמה מלאביו ולאמו נתמעטו ג"כ עובדי כוכבים.

ובמשנה למלך הקשה שלא יתכן שנעלם מבעל ספר יראים סוגייתנו שמבואר בה להדיא שבמגע ומשא מטמאים קברי עובדי כוכבים (וראה בתועפות ראם שהעיר שהיראים בעצמו הביא את ראיית האוסרים), ולכן ביאר שאכן אף לדעת רשב"י שקברי עו"כ אינם מטמאים באהל מ"מ במגע

מכירת ספר תורה כדי לישא אשה שאינה בת בנינים

בגמ': אין לו בנינים נושא אשה בת בנינים יש לו בנינים נושא אשה דלאו בת בנינים נפקא מינא למכור ספר תורה בשביל בנינים.

שם ישא אשה בת בנים יבואו קטנות ומריבות בין הבנים ובין אשתו, מותר לישא אשה שאינה בת בנים אבל אסור לישב בלא אשה משום חשש זה, והוכיח מזה הח"מ שהרהור עבירה קשה משבת יצרה וכשיטת הרמב"ן. וביאר שאף השו"ע בדעה הראשונה התכוין לזה במה ששינה דבריו וכתב שוב ולא יעמוד בלא אשה אע"פ שכבר כתב לפני זה שאסור לעמוד בלא אשה, אלא שכוונתו שם אינו מוצא שום אשה בלא מכירה צריך למכור ספר תורה כדי שלא יעמוד בלא אשה. וכתב שאף שלכאורה דבר זה סותר דברי הנימוקי יוסף יש לפרש דברי הנימוקי יוסף באופן שלא יחלוק על זה. (וע"ע בקרן אורה, ישרש יעקב, אבני מילואים סק"ד).

אלא משום דינו של רבי יהושע לקמן (סב); שאמר שאף אם היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו ומקורו מן הפסוק בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך. ודעה זו היא דעה שניה בשולחן ערוך (שם). וראה בהגהות רבי עקיבא איגר מה שביאר בכוונת הריטב"א. ודעת הרמב"ן וכ"כ בים של שלמה (סי' כז) שאף משום דינו של רב נחמן שאסור לעמוד בלא אשה משום הכתוב לא טוב היות האדם לבדו, ג"כ אם אינו מוצא אשה בלא שיוכל למכור ספר תורה ימכור הספר תורה. ועיי' בכ"ז בט"ז (ס"ק יא), ובבית שמואל הביא תמצית כל השיטות עיי"ש. ובחלקת מחוקק (סק"י) הוכיח מדברי התרומת הדשן (סי' רפג ה"ד ברמ"א) שכתב שם יש לו הרבה בנים ומתיירא

(יבמות סא, ב).

מבואר בסוגייתנו שם יש לו בנים ואינו יכול לישא אשה בת בנים בלי שיעטרך למכור ספר תורה לא ימכור הספר תורה אלא ישא אשה שאינה בת בנים דהיינו עקרה וזקנה. אולם אין הדבר מוסכם להלכה בדברי הראשונים כדלהלן. דעת בעל המאור (כ. ד"ה תניא) והרא"ש (סי' ט) בדעת הרי"ף (יט:): שדווקא מי שאין לו בנים מוכר ספר תורה כדי לישא אשה בת בנים אבל אם יש לו בנים לא ימכור ספר תורה אלא ישא אשה שאינה בת בנים וכתנראה מסוגייתנו, וכדעתם נפסק בשו"ע (אה"ע סי' א ס"ח) בדעה הראשונה. ודעת הנימוקי יוסף והבעה"מ והריטב"א שאף מי שיש לו בנים ימכור ספר תורה כדי לישא אשה בת בנים, ולא מכח דברי הגמרא הנ"ל

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב

תמצית עשרה סמורי הביאור 'מאורי אור' וליקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור באומנות בעט המילים
אור תורה | 'תורת חיים'
הערות, צינים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחקרת נחמיה:
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאד ענייני הלמוד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 0176-8806-44-20
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע כ"ט ניסן תרי"ח

חסידים אל הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע, ושאלתי מהם שיחזרו בפני על מאמר בשם רבם, אמרו לי בשמו, 'שאישי יהודי צריך ליזהר שלא יעבור עליו יום מבלי לגמול חסד ליהודי' - מאז קבלתי על עצמי לעשות חסד בכל יום ויום, ועכשיו כבר פנה יום וראיתי שעדיין לא גמלתי שום חסד עם אף אחד, לכן הפצתי בכם כ"כ שתעלו למרכבתי, נענה לו רבי משה: 'עכשיו עשית החסד האמיתי של היום...' - כלומר, בזה שגילה לו מאמר יקר מהרה"ק מקאברין זי"ע עשה עמו חסד הרבה יותר ממה שהסיעו במרכבתו. באר הגן - פר' וירא

הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע נולד בט"ז בכסלו שנת תקמ"ד, לאביו ר' ישראל ז"ל.

מילדותו בלט בכשרונותיו הנפלאים והוא הלך וגדל בתורה ועבודה, תחלת התקרבותו לחסידות היתה על ידי הרה"ק רבי משה משערשוב - תלמיד הרה"ק רבי חיים חייקא מאמדורא. אח"כ התדבק בהרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש. אח"כ נסע לקבל את פני הרה"ק רבי ישראל מרוזין והרה"ק רבי משה צבי מסאווראן, אשר כיבדוהו מאוד.

הוא הנהיג את עדתו הק' בקאברין ואלפים הסתופפו בצילו. גדולי הדור הפליאו את קדושתו.

ביום כ"ט בניסן תרי"ח עלה משה למרום. בעיר קאברין מילא את מקומו נכדו ברב"ק רבי נח נפתלי זצ"ל. אך רוב החסידים קבלו עליהם למנהיג את תלמידו הרה"ק רבי אברהם מסלונים זצ"ל בעל "יסוד העבודה".

ליזהר שלא יעבור יום מבלי לגמול חסד ליהודי

הגה"צ רבי משה מידנר זצ"ל מראשי בני העליה בחבורתא קדישתא דחסידי סלונים, הלך פעם בדרכו מהשיבה בבראנאוויטש (שם כיהן כר"י) לביתו, וכשכבר היה קרוב לביתו נעצר לידו מרכבה, וביקשו בעל העגלה שיעלה למרכבתו ליסע עמו עד המקום שהוא צריך להגיע, רבי משה הודה לו אך השתמט מלעלות באמרו שגר בקירוב מקום, אך ההוא לא הניחו וביקש שוב ושוב עד שהחליט לגמול חסד עם בעל עגלה ועלה למרכבתו.

בדרך, שאל את בעל העגלה לפשר מעשהו שכ"כ הפציר בו שיעלה למרכבתו, נענה בעל העגלה: איש פשוט אני, ובהיותי בעל עגלה אני מביא לפעמים חסידים לרבותיהם, ופעם הבאתי קבוצת

הון העולם איננו שווה לשעה אחת של ישוב הדעת

הרה"ק הדברי שמואל מסלונים זי"ע א סיפר שהרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע א היה פעם במעזיבוז, והיתה שם בתו הצדקנית של הרה"ק רבי ברוך ממזיבוז ז"ל, והלך לשם. וכשרצה לנסוע אמרה לו: יש לנו קבלה מאבינו הקדוש: 'אז מזאהל זיך ניט איילין' [=לא למחר] שהעיקר הוא ישוב הדעת. ולאור זה לא מיהר נסיעתו. והיה נס על ידי זה כי התנפלו אז שודדים בדרך, ומרן ז"ל ניצל על ידי העיכוב...

מרן ז"ל כותב במכתב קדשו: אל ירך לבבו ולא יבלבל את מוחו מדברת בני אדם, כי הון העולם איננו שווה לשעה אחת שאיש ישראל עומד בישוב הדעת ובדעה מיושבת. כשאחד אמר לו: יזכני השם יתברך לכל הפחות בישוב הדעת, העיר לו מרן ז"ל: מה אתה אומר לכל הפחות ישוב הדעת, הרי זהו הכל".

(ספיר ויהלום פר' וישוב תש"פ - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הגה"ק רבי יעקב עמדין זי"ע היעב"ץ א' דר"ה אייר תקל"ז

ובסידורו 'בית יעקב' להגאון רבי יעקב עמדין מובא: כל עת שאומר ברכה מצוה לכתבה על ספר לדעת המספר. ויש בזה ריוח כפול גדול מאד: אחד, שמתוך כך ישים אל לבו לכוין בהם היטב, כדי שיהיו ראיות לבא במנין, שאם לא כן כמוהם כאין, והלואי שלא יצא שכרו בהפסדו, שעובר על בל תשא לשוא ח"ו. אבל כשידקדק במניינו, כמו שמדקדק על חשבונות כספו ומעותיו, אז בודאי יקפיד עליהם ביותר שלא יפסידם. והשנית, שידע בבירור שלא חסר כלום מן המנין, כי ביום תענית, וביחוד כשמפסיק מבעוד יום, חסרים הרבה, ונמצא שמפסיד והוא לא ידע להזהיר להשלימן בברכות אחרות. וכן בשבת ויום טוב חסר מהמספר סך רב, ויחשוב איך ובמה ישלים אחרות תחתיהן, ואז יעשה לו קלפי שיניח בתוכו מנין פירות או קטניות כמספר הברכות שמברך עד שישלים מנין מאה.

הגה"ק היעב"ץ זצ"ל נולד בט"ו סיון תנ"ח לאביו הגה"ק רבי צבי אשכנזי - ה"חכם צבי" זי"ע.

כבן י"ז נסע לבראדי לבקש תורה מפי הג"ר מרדכי הכהן כ"ץ בן ה"סמיכת חכמים" זי"ע. בשבתו שם בחר בו רבי מרדכי לחתן, ושם שקד על דלתי תורה עד כי גדל מאוד.

כיהן ברבנות העיר עמדין, משם עבר לאלטונא, שם בנה לו בית וגם בית-דפוס. כן ניהל שם משא ומתן באבנים טובות, וגדולי הסוחרים השתדלו להמציא לו ברכה. רבי יעקב ישב שם בשלום ובשלחה בעושר וכבוד, והוציא מעיינותיו חוצה, הלא המה ספריו "שאלת יעב"ץ", סידור "בית יעקב" ועוד עשרות ספרים וקונטרסים בכל חלקי התורה.

(ספיר ויהלום פר' פקודי ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

העיד על בגד שלא בלתי מעל 40 שנה

מרן היעב"ץ מעיד על בגד שירש מאביו החכם צבי זי"ע, וזה לשונו:

"ואין הפלא שיתקיים מלבוש שמתכסה בה אדם ארבעים שנה יותר, כי זה מצוי, ואני היה לי מלבוש מבגד צמר נצבע פעמים רבות בכמה מיני צבע, שירשתי מאבי ז"ל ונתכסינו בה יותר מחמישים שנה. והלכתי בו שנים רבות בתמידות כל יום, גם במסע דרכים רחוקים הייתי לבוש בו, ובכל זאת לא בלה ולא נפסד ברוב הימים אחר שעשיתי לי מלבוש חדש. כי היה תלוי במגד כל השנה. רק בט' באב לבד לבשתי לזכר...אעפ"כ לא בלה.... עכ"ל.

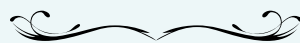
קובץ כרם שלמה (שנה יא קובץ י עמוד לה, הובא בפרדס יוסף-החדש)

סיפר הרה"ק מצאנז זי"ע, שרבונו הבעש"ט זי"ע אמר להגה"ק רבי אפרים אחי היעב"ץ: "אחיך היעב"ץ, כל היום הוא דבוק בעולמות העליונים..." היעב"ץ כתב בעצמו בספרו מגילת ספר את קורות חייו וחיי אביו זצ"ל.

אולם פוק חזי מאי עמא דבר - הגה"ק ה"חתם סופר" שבשעה שאחד המדפיסים ביקש להדפיס סידור תפילה וביקש את הסכמתו, התנה זאת רק אם יכניס לסידור דברים נחוצים מסידור בית יעקב. ובשורת חת"ס (ח"ו סי' נט) כתב על היעב"ץ בזה"ל: "דבר גדול דיבר הנביא ז"ל בענין הזה הלא ישתוממו רואיו..." הגאון יעב"ץ נלב"ע א' דר"ה אייר תקל"ז.

מאה כדורי כסף באגרטל

מסופר על הגאון רבי יעקב עמדין זצ"ל, שבחביבותו למנין מאה ברכות, מנהגו בשבת היה להניח באגרטל מאה כדורי כסף, ובמשך השבת היה מרוקן את כדורי הכסף לפי מנין הברכות שהיה לו עד לאותו עת.

הרה"ק רבי שמואל שמעלקא הלוי איש הורוויץ מניקלשבורג זי"ע א' אייר תקל"ח

בבואם אל המגיד, הוא שכב במטתו מחמת חולשתו, קיבלם בסבר פנים יפות והושיבם לידו, ואמר בתמיחה, וכי רבנים וצדיקים גדולים כמותם צריכים לנסוע אלי ששים פרסאות.

הצטרפותם של האחים הקדושים לסגל תלמידי המגיד, חיזקה וביצרה את מעמדה של החסידות בעת ההיא, שכן האחים הקדושים כבר היו ידועים לגאוני גדולי הדור בטרם הגיעו אל המגיד, על ידי הצטרפותם החלה החסידות להתפשט בקרב שכבות רחבות בציבור שעד כה התייחסו אליה בחשש.

היו גם מגדולי הדור שגילו אהדה כלפיה בעקבות הצטרפותם של הני תרי גדולי הדור, או שעל כל פנים משכו ידיהם מלהיגרר אחר מתנגדי החסידות.

רבנו היה הראשון שהפיץ את תורת החסידות בפולין ורבים נתקברו על ידו לחסידות ולהיכלו של המגיד, כמו הרה"ק רבי ישראל מקאזניץ, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי משה לייב מסאסוב, רבי ועקב יצחק מלובלין, רבי מנחם מנדל מדימנוב, רבי יצחק אייזיק מקאליב, ועוד. התלמידים הללו, הם אשר הפיצו את החסידות ברבות הימים בפולין ושאר ארצות, אשר אחריהם נהו רבבות רבות מישראל.

כעשר שנים כיהן רבינו כרב בריטשוואל, שם הרביץ תורה ויראת ה' במסירות עצומה, הוסיף קדושה על קדושתו, ויצא טבעו כחד מגאוני וגדולי הדור. משם נתקבל כרב בשינאוה בפולין, בה הרחיב את ישיבתו אליה נתקבצו תלמידים הגונים, אשר חפצו לקנות תורה ויראת שמים וחסידות, ולהתבסס מתורתו של רבנו אשר שמו יצא לפניו כגאון אדיר וכחסיד מופלג.

בשנת תקל"ג חיפשו בני קהלת ניקלשבורג אחר רב ואלוף לעירם, כאשר שמעו על שמו הטוב של רבנו, על עוצם גאונו ודורם ערכו, שלחו אליו לשינאוה כתב רבנות לכהן פאר בקהילתם, והוא נענה לבקשתם. ביאתו עשתה רושם, כי טרם בואו היה עצירת גשמים כמה שבועות, השמים כברזל והארץ כנחושת, וביום בואו באו גשמי ברכה כבימי חוני המעגל.

אך חמש שנים ישב רבינו על כסאו בניקלשבורג, ביום הסתלקותו קרא לתלמידיו הגאונים והקדושים, ואמר להם תדעו שהיום יום פטירתו. הם החלו לבכות ושוב פנה אליהם ואמר, תדעו שאני

רבנו נולד בשנת תפ"ו, בשנה בה נתמנה אביו רבי צבי הירש זצ"ל כרבה של טשורטקוב, אביו הרבה תעניות עד שנולד לו בן זה, ויקרא הנער שמואל, על שם זקינו הגאון מופת הדור רבי שמואל שמעלקא הלוי מטארני.

כבר בילדותו ניכר בו כי לגדולות נוצר, באשר חונן מאת הבורא ית"ש בכשרונות נעלים, בשכל כביר חד וחרף, ובהבנה עמוקה. ותהי יראתו נסוכה על פניו וקודמת לחכמתו, קדוש מרחם אמו, וינזר הנער שמואל מכל חמודות התבל ומנעמיה, ויט שכמו לסבול עול התורה, ויהי הולך וגדל, וטוב גם עם ה' וגם עם אנשים.

תחילת לימודו היתה אצל אביו הקדוש, ממנו למד יסודי התורה ודרכי החסידות, גדל בתורה וביראת שמים בקדושה ובטהרה ובחסידות מופלאה, נדד מעיניו שינה, ולמד יומם ולילה בהתמדה ושקידה עצומה ונוראה ובסיגופים מופלגים, עד שיצא טיבו בעולם כאחד הגדולים והקדושים.

בהגיעו לפרקו היה חתן רבי יהושע הלוי, מנהיג ופרנס דק"ק רישא.

בשנת תק"ד והוא בן כ"ח שנה, נתקבל לרב בעיר ריטשוואל על פי המלצת רבי אברהם אביש אב"ד פרנקפורט שכינה בה כרב, ומחמת מעשה שהיה בינו לבין אדון העיר, נאלץ לעזובה.

בריטשוואל הקים רבנו ישיבה גדולה אליה נהרו מופלגי תורה, והשפיע עליהם מחכמתו המרובה. סדרי הישיבה היו י"ד שעות ללימוד, ד' שעות לתפלות שחרית מנחה ערבית, ד' שעות לשינה, שעה לצרכי ציבור, חצי שעה לאכילה, וחצי שעה לנוח ולהיבטל. ועם כל זה באותה חצי שעה למד עמהם בספר חובת הלבבות.

רוב למודם היה בנגלה, ושעתיים למד מוסר וחסידות. בישיבה נתקבלו רק תלמידים שיש ביכלתם ללמוד שמונה עשרה שעות בלא הפסק, בין התלמידים בימים ההם היה הרה"ק רבי ישראל מקאזניץ והרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע.

שמע המגיד הגדול ממעזריטש הגיעה לאזני רבנו בריטשוואל, ועל אף שהיה אז גאון אדיר ומופלג בחסידות, השתוקקה נפשו להתעלות בתורה ויראה, ולקנות שלימות ביתר שאת ועוז. נתועד עם אחיו רבי פנחס בעל ההפלאה, ויסעו למעזריטש, אל הרה"ק רבי דוב בער זי"ע.

ויצא ד"ה ויחלום: ביאר את הנלמד מחלום יעקב ושנתו בסגנון נפלא, והקדים לכך מעשה: הרה"ק הרבי רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א היה מסגף עצמו בשינה והיה יושב ועוסק בתורה ובעבודת השי"ת יומם ולילה עד שנחלש גופו מאוד. הרופאים ציווהו שישכב לנוח מעט בכל לילה כדי שבריאותו לא תנוק, אך הרה"ק מניקלשבורג לא שת לבו לכך והמשיך בדרכו הקדושה. בני הבית שחששו מאוד לשלומם, נסעו אל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זיע"א, וחינו צערם בפניו, כי שניהם היו תלמידיו של הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א, ואולי יש בכוחו של הרבי רבי אלימלך להשפיע עליו שיפסיק לסגף גופו מפני הסכנה.

ואכן, ביום מן הימים הגיע הרבי רבי אלימלך יחד עם תלמידיו לבקר את הרבי ר' שמעלקא, והוא שמח מאוד לקראתם וערך סעודה גדולה, וישבו שני הצדיקים להסב בסעודה. בתוך הסעודה, מזג הרבי רבי אלימלך לרבי רבי שמעלקא כוס מלא יין ישן נושן והשקהו, מתוך כך שקע רבי שמעלקא בשינה, והיה ישן כל אותו הלילה.

ויהי למחרת, נתאספו כל החבריה קדישא לתפילת שחרית ובתוכם שני הצדיקים, ונתלהב הרבי רבי שמעלקא מאוד בתפילה, עד כדי כך דבעת שאמרו שירת הים הגביה את מעילו מפני המים, דהיה נראה לו כאילו הוא חוצה באותו שעה את הים. לעת ערב ערך הרבי רבי אלימלך סעודה באכסנייתו, והזמין את הרבי רבי שמעלקא ובתוך הסעודה ביקש הרבי רבי אלימלך גם הפעם למזוג כוס יין לרבי רבי שמעלקא, אך הרבי רבי שמעלקא סרב לשתות באומרו 'זה מועיל רק פעם אחת'. [כלומר שפעם אחת הצליח הרבי רבי אלימלך להשקותו שיישן, כי לא ידע ערך היין, ועתה שידע היא לא תצלה].

שאלו הרבי רבי אלימלך, וכי מה הפסיד בשתיה של אתמול, הלא למחרת היתה התפילה בגודל התלהבות. השיב הרבי רבי שמעלקא, דלאחר שלא הניח ראשו ימים רבים ובליילה אחד ישן, לאחר לילה זה זכה להתרוממות גדולה בתפילה. אך אם יניח ראשו כל לילה, לא יוכל לעשות שום יחודים בתפילה.

ובזה מפרש הרה"ק הנ"ל, שהתורה מעידה על יעקב אבינו 'וישכב במקום ההוא' שרק בלילה ההוא שכב, לאחר י"ד שנים בבית מדרשו של שם ועבר שלא שכב אלא עסק בתורה, ואחרי י"ד שנים בלא שינה, לכך זכה לחלום חלום שכולו מראות אלקים דברים רמים ונשגבים וגילוי שכינה. מה שאין כן אדם המניח עצמו לישון בכל לילה, בלי הכנה של לימוד תורה ועבודת ה' במיעוט שינה, לא זוכה שיבואו אליו בחלום כאלו מראות נשגבים.

(ספיר ויהלום פר' ויצא ע"ה - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נשמת שמואל הנביא, וסימן לדבר, שמואל היה שמו שמואל, ושימי גם כן שמואל, שמואל היה לוי, ואני גם לוי, שמואל היה בן נ"ב שנים, ואני גם כן בן נ"ב כשמואל הנביא ממש, ואז יצאה נשמתו הטהורה בקדושה ובטהרה בעודו יושב על כסאו. מנוחת כבודו בניקלשבורג.

דברי תורתיו נדפסו בספרים דברי שמואל, דרכי ישרים, נזיר השם, שמן הטוב, ועוד.

רמז נפלא איך להשלים מאה ברכות

ובשו"ת 'תשובה מאהבה' (ח"ב סי' רלו) כתב הגאון רבי אלעזר פלקלס זצ"ל: 'פרמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרי' (שה"ש ח יב). ראיתי ברוקח (סי' שב) רמז נאה: הנה על כל ברכה שחוטף צריך לשלם עשרה זהובים שכו', כדאמרינן בפרק כיסוי הדם (חולין פז.), וסימנך, כי סמך 'עשרה זהב משקלם' אצל 'ברוך ה' אלקי אדוני אברהם' הרי למאה ברכות אלף זהובים, 'האלף לך שלמה' עכ"ל.

שמעתי בילדותי דבר נאה ומתקבל מאת הרב הגאון החסיד המפורסם מ"ה שמעלקא זצוקלה"ה אבדק"ק ניקלשבורג והמדינה, לבאר עם דברי רוקח גם סיפא דהאי קרא 'ומאתים לנטרים את פרי', ונדרש גם לפסוק אחריו הסמוך ונראה עמו. הנה לפי החשבון מאה ברכות בכל יום חסדים ביום השבת עשרים ברכות, ואמרו ז"ל (מנחות מג:) דממלא להו באספרמקי ומגדים, פירוש, מיני פירות ומיני בשמים. עוד כתבו הפוסקים בשם הגאון, דמנין הקרואים העולים בשבת שמברכין לפנייהם ולאחריהם ויתר הצבור מכוונים ועונים אחריהם אמן, גם בזה משלימין מאה ברכות, עיין כל זה בבית יוסף (או"ח סי' מו).

ועתה הבט נא וראה המתקת הכתובים: 'האלף לך שלמה', היינו המאה ברכות בכל יום, לכל ברכה עשרה, כמ"ש הרוקח. 'ומאתים', ר"ל, אותן עשרים ברכות החסדים בשבת שעולים למנין מאתים, עשרים פעמים עשרה, 'לנטרים את פרי', יכולים למלאות בפירות ומיני מגדים. גם יש עוד תקנה אחרת, 'היושבת', כנסת ישראל, 'בגנים', בבתי כנסיות, 'חברים מקשיבים לקולך השמיעני', שמכוונים לצאת בברכות ששומעים מחבריהם בשעה שעולים לקרות בתורה והם עונים אמן, גם בזה ממלאים מאה ברכות ודפח"ח.

(ספיר ויהלום פר' פקודי ע"ט - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מעלת השינה רק כאשר קדם לה מיעוט שינה

הרה"ק ר' יעקב יוסף מספינקא זיע"א (בספר 'שיח יעקב יוסף')

הגה"צ רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל

אבד"ק קרקא

ב' אייר תרצ"ג

פתח ואמר: קראנו בהגדה של פסח 'ותרבי ותגדלי ותבואי בעדי עדיים שדים נכונו ושערך צמה ואת ערום ועריה, ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך, ואמר לך בדמך חיי, ואומר לך בדמך חיי. היו זמנים בהיסטוריה אשר הגויים שנאו את עם ישראל שנאת הדת, שנאת התורה, אבל במצרים הרי שקעו ישראל במ"ט שערי טומאה ואעפ"כ שנאו אותם, מדוע, כל השנאה היתה משום שבעורקיהם נוזל הדם של אברהם יצחק ויעקב, אך ורק משום כך שנאו אותם, ולכן הושיעם הקב"ה.

וכן היה אומר להם, אף כי את ערום ועריה, כמאמרם ז"ל עירומים מן המצוות, ואף שהיו נכשלים בגילוי בשר ושער כמרומו בפ' שדים נכונו ושערך צמה, אעפ"כ כיון שאראך ואת מתבוססת בדמך, פי' כל מה שאת מתבוססת בצרה הרי זה משום דמך, דהיינו לפי שנזל בעורקך הדם המיוחס של האבות הקדושים, מיד ואמר לך בדמך חיי ואמר לך בדמך חיי (יחזקאל טז, ו).

והוסיף אז ודיבר בקדשו: הרשעים אומרים כי דורשי דמים המה 'בלוט פארשער' בלע"ז, והדם שלהם הוא דם הגזע הטהור, אבל הנביא משיב לעומתם 'כי דרש דמים אותם זכר לא שכת צעקת עניים' (תהלים ט יג), כמאמרם ז"ל עניים מן המצוות, הקב"ה שהוא דורש דמים האמיתי זוכר את עמו הנחרגים והנטבחים עקה"ש אך משום הדם היהודי אשר בעורקיהם אף בעת שהם עניים מן המצוות. (תולדותיו בריש ספרו 'שור'ת רבנו יוסף נחמיה')

הגה"צ רבי יוסף נחמיה קורניצר נולד בקרקא ביום עשרה בטבת בשנת תרמ"א לאביו הגה"ק רבי עקיבא קורניצר ולאמו בת הגה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קרקא בן מרנא החתם סופר ז"ע.

ביום הברית שלו נפטרה אמו, ובהיותו בן י"א שנה התייתם מאביו. מאז נתגדל בבית רבו הגה"צ רבי יהודה גרינוולד מחבר ספר 'זכרון יהודה' שהיה אז אב"ד בוניאד. בחנוכה שנת תרס"א נשא את בתו של הגאון רבי פנחס חיים קליין אבד"ק סעליש בנו של הגה"צ רבי שמואל שמעלקא מסעליש בעל 'צדור החיים'. רבה של העיר סעליש, אך סירב לכהן ברבנות, רק לאחר פטירת חותנו, התמנה תחתיו כרב של סעליש.

בחודש שבט תרפ"ה עבר רבי יוסף נחמיה לקרקא ושימש בה ברבנות עד לפטירתו ביום ב' אייר תרצ"ג. ונטמן בקרקא בסמוך לקברי סבו הגה"צ רבי שמעון סופר וקבר אביו.

הטעם לשנאתם של הגויים לישראל

כשבוע ימים ומחצה לפני הסתלקותו, בשביעי של פסח תרצ"ג, החג האחרון לימי חייו, באו לביתו ברגל, והיה מיסב עמהם בחדוה גלויה למרות שסבל אז יסורים קשים. גם בפעם הזאת, כמנהגו בכל חג, דרש לפני המסובים מענינא דיומא ושילב בדבריו נימה אקטואלית לרגלי גיאות האנטישמיות עם עליית צורר היהודים היטלר ימ"ש לשלטון לפני זמן קצר.

- ווארט יומי • סיפור
- יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף
- היומי • זיכרון לצדיק

מחזברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!
ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הרה"ק רבי ישעיה שטיינר מקרעסטיר זי"ע ג' אייר תרפ"ה

הרה"ק רבי ישעיה שטיינר נולד בשנת תר"ב למשפחה פשוטה בעיירה הסמוכה לעיר ברדיוב שבסלובקיה. בהיותו בן שלוש התייתם מאביו, ואימו האלמנה הצדקנית שלחה אותו לעיר "ליסקא", אל הרב הקדוש רבי צבי הירש מליסקא מחבר הספה"ק "אך פרי תבואה".

רבי ישעיה גדל וצמח אצל רבו, שחיבבו כבנו, ובשלב מסוים מינהו למשמשו. כבר בבחרותו הוכר כצדיק נשגב. עד כמה גדולה חביבותו של רבי ישעיה בעיני רבו – ניתן ללמוד מהמעשה הבא. בטרם פטירתו, הכריז האדמו"ר מליסקא, שקשה לו ללכת מן העולם, בטרם ראה את תלמידו חביבו מקים בית נאמן בישראל.

לאחר פטירתו, ביום ו' עש"ק תזריע ד' ניסן תרל"ה נשא לאשה את מרת שרה בת רבי יצחק יונה ווינשטוק מהעיר

מאד, וקבע מושבו בעיר קרעסטיר, ו' ישעיהו היה נוסע אל הרבה מצדיקי דורו, בהם הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא, רבי שמואל פרנקל מדארג. ועוד. כן היה מתלמידי האדמו"ר הגה"ק רבי חיים הלברשטאם מצאנז.

לאחר פטירת הרה"ק מליסקא ונישואי רבי ישעיה, החל הוא להנהיג את קהל החסידים של רבו, שהחלו לנהור אחריו.

למרות ששמו הפך במהירות למפורסם בקרב יהדות הונגריה, נהג בענווה רבה, והיה חותם על ספריו, "הק' ישעי' בן מו"ה משה ז"ל שה' משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא זי"ע".

בנוסף, למרות שהנהיג קהל של מאות חסידים, ויהודים מכל רחבי הונגריה נכנסו להיוועץ ולהתברך, המשיך רבי ישעיה להיכנס לאדמו"רי הדור, ונהג כאחד מהחסידים, כאשר היה הוא עומד או ממתין בתוך הקהל, מבלי לדרוש שררה או כבוד. בשלב מסוים החלו הרפורים על הנהגתו, כאשר היו שטענו שהחסידים של האדמו"ר מליסקא צריכים ללכת לבניו, ולא למי שהיה משמשו בקודש. רבי ישעיה, ללא אומר וללא טרזניה, ולמרות שחסידי רבו הלכו אחריו, עבר להתגורר בקרעסטיר, בחבל טוקאי שבהונגריה. בפשטות מופלגת הנהיג רבי ישעיה בביתו "הכנסת אורחים" לכל העוברים באזור, ויהודי הונגריה שנהרו למקום, ידעו שאין הם צריכים לדאוג לאוכל וליונה בהגיעם אל הרבי – הרבי מסדר הכול עבורם. רבי ישעיה עצמו, בענוותנותו הרבה, היה עומד ומגיש את האוכל עבור ההמונים, למרות שאלה הגיעו להיוועץ ולהתברך ממנו.

כאשר נפטרה הרבנית, אשתו הראשונה, והרבי החל לחפש

זיווג שני, הציעו לפניו אישה מאחת המשפחות החשובות והמיוחסות של הונגריה, אך הוא סירב לכך. "אני צריך רק אישה פשוטה כמוני", הסביר לשדכן שהעלה את ההצעה.

הכנותיו של הרבי לשבת החלו ביום חמישי, אז היה מחלק צדקה לעניי העיר והסביבה. כשבמקביל, הרבנית ע"ה מחלקת בשר וחלות לעניים הרבים. הרבי עצמו היה עומד על יד הסירים, מוסיף עצים לתנור ומלח בתבשילים. על שולחנו סעדו עניים רבים, כשהרבי עצמו עובר ביניהם פורס בפניהם את המנות הרבות ושומע את צרותיהם.

גולת הכותרת של השבתות אצל הרבי, הייתה כאמור סעודת המלווה מלכה, אליה נהרו יהודי המחוז.

סיפורי המופתים התגלגלו מתחת לשולחנו דבר יום ביומו. סיפורי מופת שעברו מפה לאוזן ידעו לספר על סיר של תבשיל שאינו מתרוקן אף פעם, על מזון שאין לו גבול ועל ישועות שהתחוללו בחדרו. הכל בכוח אותה צדקה, נתינה עד מסירות נפש של ממש.

ביום ג' באייר תרפ"ה נסתלקו המאורות הקדושים, ונשמתו של רבי ישעיה עלתה השמימה בסערה. טרם פטירתו, השיב לשאלת חתנו, "איך אתה מניח אותנו לאנחות?!", "מי שיבוא לביתי ייושע". בשנים האחרונות נגאל הבית של רבי ישעיה, על ידי בני משפחתו, ובמקום הוקמה הכנסת אורחים בנוסח הצדיק הפלאי ומחייה הנפשות. בצמוד, נרכש בית נוסף, עבור מקום לינה ליהודים הרבים, כשמקווה מהודרת הוקמה גם היא בסמוך.

זכותו הכבירה של מלאך האלוקים ועמוד החסד, תעמוד לנו ולכל בית ישראל, אמן.

מפתח של פרנסה

המפורסמות אינן צריכים ראייה, והרי המופתים היוצאים מציונו הקדוש מפורסמים בראש כל חוצות, ועל ידי כך מתחזקת האמונה בלבבות בני ישראל.

צדיק זה מסתופף היה בצלו של הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע"א ושמשו בקודש, ולאחר שנאסף הרה"ק מליסקא אל עמיו, הציע הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע"א למנותו במקומו, באמרו שהוא רואה כי מפתח הפרנסה נמצא אצלו ושללקחו את שרביט הנשיאות יוכל להשפיע פרנסה לבני ישראל.

וכך היה לשונו של הרה"ק מנדבורנא זי"ע"א: "מרדכ'לע זעט אז

זכרון לעדיק

מעשיהם של צדיקים שהללוהו יחולו השבוע

בדיבור, הורה לו באצבעו שישב לצידו.

ברך רבי ישעיה ברכת "המוציא", בצע פרוסה מהפת, והחל מסיר בעזרת הסכין את החלק הקשה אשר סביבות הפרוסה, סביב סביב.

"מנחת אלעזר" אשר היה עז ותקיף בשמירת ההלכה, ולא חת מפני כל, מיהר ומחה בו, באמרו: "נו, הפסק!"

אך רבי ישעיה לא שעה לדבריו, והמשיך להפריך את הקשה מן הרך, ובסיימו קם ממקומו ופרוסת הלחם הרכה בידו, ניגש בריצה לקצה השולחן, ומסרה לאדם היושב בראש השולחן שכנגדו, ואז חזר למקומו וטעם מיד משארית פרוסת "המוציא".

אחר כך פנה רבי ישעיה ל"מנחת אלעזר", ואמר לו: "במחילת כבוד תורתכם, בעת שברכתי ברכת 'המוציא', הבחנתי בזקן חסר שיניים היושב מולי והוא מורעב מאוד עד שכמעט פרח נשמתו, לכן לא יכולתי לטעום מן הפת, בטרם נתתי לו את הפרוסה להחיות את נפשו".

וסיים לאמר: "נו, זאגט מונקאטשער רב, וואס איז הארבער? 'הפסק' אדער 'רחמנות'?" [אמרו נא, הרב מונקאטש, מה חמור יותר? 'הפסק' או 'רחמנות?']. האם זה גרוע מגביל תורה [דאיתא בגמ' ברכות דף מ. דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו שנאמר 'ונתתי עשב בשדך לבהמתך, והדר ואכלת ושבעת'] שאין זה הפסק, ומותר אפילו בין "המוציא" לטעימה.

רשומים בשמך (עמ' שסב)

אין הימל האט מען איבער גיגעבן דעם מפתח של פרנסה פאר ר' שעילע, האב איך אים געמוזט מסמך זיין פאר א רבי, כדי ער זאל קענען ממשיך זיין שפע פרנסה פאר כלל ישראל [=מרדכילה רואה שבשמים מסרו את המפתח של פרנסה לרבי שעילה, ולכן הייתי מוכרח להסמיכו לרבי, כדי שיוכל להמשיך פרנסה לכלל ישראל].

עוד בחיי חיותו התפרסם שמו ברבים כמשפיע פרנסה, ורבים התחילו לנהור אליו בעיקר בשבת פרשת בשלה שהיא פרשה של ביזת הים וירידת המן. ונקבע שם המנהג לחלק את פרשת המן לשלושה שלושה פסוקים, כדי שכמה שיותר אנשים יוכלו לעלות בה לתורה ולהיושע בשפע הפרנסה.

קונטרס הביני

הפסק או רחמנות?

הגה"ק "מנחת אלעזר" ממונקאטש זצ"ל שמע רבות על גודל "הכנסת אורחים" שנוהג הרה"ק רבי ישעיה מקרעסטיר זצ"ל, והשתוקק מאוד להכירו.

באחת השנים בז' באדר, יומא דהילולא של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זצ"ל, באה הזדמנות לידו להכיר את רבי ישעיה, בבוא שניהם להשתטח על הציון הקדוש.

לאחר העליה לציון, ערך רבי ישעיה במקום "טיש" לכבוד האי יומא דהילולא. הרה"ק רבי ישעיה נטל את ידיו לסעודה, ותוך כדי הנטילה הבחין בהגה"ק ממונקאטש, ומאחר שלא יכל להפסיק

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשובח

תמנית עשרה ממדורי הביאור "מאורי אור" וילקוט מאורי החיים

ביאור משובח שזור באומנות בנות המלים

אור תורה | תורת חיים

הערות, בינים ומקורות

עיבוד מרהיב עין

חיים של תורה

אור החיים המבואר

10 כרכים של מחקרים נבחרים:

הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הקדוש

מאורי אור - מאיר עיני הלומד

מאורי החיים - מקורות מחול

ביאור רש"י

עיבוד מרהיב עין

44-20-8806-0176 אירופה (718) 437-0054

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

שנת חיים של תורה

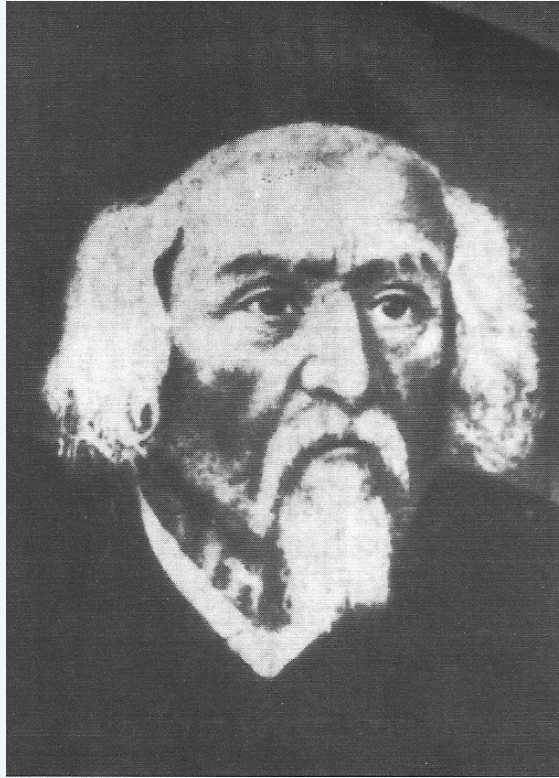

הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק זצ"ל בעל בית לוי ד' אייר תרנ"ב

כששקועים בשיחה של דברי תורה

בהיות הגאון רבי חיים מברסק זצ"ל צעיר לימים, שב פעם לביתו בשעת לילה מאוחרת, בליל חורף קשה, כשגשם עז יורד. כשהתקרב לביתו, ראה את אביו בעל הבית הלוי מסתובב בחדר שקוע בלימודו. הוא לא רצה להפריעו, ונשאר לעמוד בחוץ בגשם השוטף.

לפתע ניגש הבית הלוי אל החלון, הבחין בבנו וקרא לו להיכנס אל הבית. רק נכנס, החל הבית הלוי להרצות בפני בנו את אשר התחדש לו בשעה האחרונה בלימוד, והחל לדון עמו בנושא. לאחר מכן ביקש מבנו שיספר לו מה שהתחדש אצלו בזמן האחרון, וכך שוחח עמו במשך שעה ארוכה. רק בסיום דבריו אמר לו לפתע הבית הלוי: ראה, כולך רטוב מכף רגל ועד ראש, לך מיד להוריד את המעיל

ולהחליף את בגדיך.

מימי לא נצחני אדם, מלבד עגלון אחד

שח רבי יאשה בער מברסק זצ"ל, בעל "בית הלוי": מימי לא נצחני אדם, מלבד עגלון אחד, ומעשה שהיה כך היה: פעם אחת, יצאנו לדרך, אני ועגלוני, וכשהגיענו לפונדק עמדנו להתפלל, והעגלון גמר תפלתו עוד לפני שהספקתי אני לקרוא קריאת שמע.

כשגמרתי את תפילתי שאלתי אותו: האם הוא בקי בתפלה יותר ממני? השיבני הוא בשאלה אחרת: רבי, כמה זמן למד כבוד תורתו ב"חדר"? – אמרתי לו: שלשה חדשים למדתי תפלה, ואחר כך התחלתי ללמוד חומש ורש"י. החזיר לי הוא: ואני ארבע שנים רצופות למדתי תפלה, עברי... ואין כאן מקום לתמוה, מה שבקי אני בתפלה יותר מרבנו...

הגאון רבי יוסף דב זצ"ל נולד בעיירה ניסוויץ בשנת תק"פ לאביו הגה"ק רבי יצחק זאב סולובייצ'יק זצ"ל ולאמו הרבנית מרת רבקה ע"ה בתו של הגה"ק ר' משה הכהן שפירא מהעיר ניסוויץ, אביו היה נכדו של הגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל.

בילדותו למד בתלמוד תורה המקומי של ניסוויץ. בגיל 10 נסע לוולוז'ין, שם למד אצל מלמד פרטי, עד הגיעו לגיל 13. עם הכנסו למצוות נתקבל כתלמיד בישיבת וולוז'ין, שם למד עד שהתמנה כממלא מקומו של רבי גרשון תנחום ממינסק בישיבתו ב"בלומקה'ס קלויז" במינסק.

בשנת תר"ד הוכתר למשנה לראש ישיבת וולוז'ין – רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנודע בכינויו "הנצי"ב".

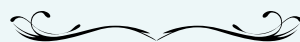
בשנת תרכ"ג פרסם את ספרו הראשון – שאלות ותשובות "בית הלוי", וילנא תרכ"ג. חלק שני – ורשה תרל"ד, וחלק שלישי וארשא תרנ"א.

כן הדפיס ספר "בית הלוי" על "דרוש ומילי דאגדתא", לפי סדר הפרשיות. ספר נוסף בשם "יד הלוי" הדפיס בעילום שם ובעותקים מעטים.

בשנת תרל"ט, הוכתר לרבה של העיר בריסק, תחת רבה הקודם – רבי יהושע לייב דיסקין, שנאלץ לברוח לארץ ישראל. בבריסק הוא שימש ברבנות עד יום מותו.

בשנת תרמ"ח חלה רבי יוסף דב בכיב קיבה וסבל כאבים עזים במשך כמה שנים. בשנת תרנ"א הורע מצבו והוא נותח.

סגירת ישיבת וולוז'ין על ידי ממשלת רוסיה השפיעה עליו לרעה, וביום ד' באייר תרנ"ב נתבקש לשיבה של מעלה. ההלוויה התקיימה בו ביום, ובמהלכה הוכתר בנו רבי חיים לרבה של בריסק. הספידוהו ברחבי העולם היהודי.

קדושים תהיו

התגנבנו בפעם זו לבית הטבילה שהוזנח והופקר, ומילאנו מים במקוה. לפתע פתאום עבר בחצר קצין גרמני שהיה בתפקיד בלשי, הבחין הקצין באיזו תנועה חשודה והציץ לתוך המרתף. משראה אנשים בכוננות ובלבנים, נבהל ונפחד הקצין. הוא צעק וקילל, חירף וגידף, אבל לרדת פנימה לתוך המרתף לא העז. לבסוף הוא ברח ואנו הסתלקנו מהמקום לאחר הטבילה.

למחרת בבוקר הוקף הבנין כולו ופלוגות מזוינות האריכו בחיפושיהם, ולאחר מכן העמידו שומר מיוחד על הכניסה הנעולה של המקוה. ולמרות הכל הוספנו עוד להשתמש לא פעם במקוה זו.

והוסיף ואמר כי סיפורים כאלה נראים אולי כמוזרים או כמוגזמים, שכן איך זה אפשר ומותר לסכן את החיים עבור טבילה לכבוד שבת ואיך זה מעיזים בכלל להרגיז את השטן כאשר השעה משחקת לו, ואם אפילו מספיקה מידת העזות לבצע מעשה גבורה חד פעמי הכיצד אפשר היה להמשיך ולהתמיד בהרפתקאות כגון אלה. אלא שיש בנידון זה הסבר פשוט וטוב למדי: יהודי שזוכה לעזות נפש ממקור האמונה ויודע הוא להתגבר על הפחד מפני המוות, יהודי כזה שוב אינו יודע פחד מהו.

יהודי שגומר פעם אחת בלבו למסור את נפשו על קדושת השם פשוטה כמשמעה, יהודי כזה מתנשא וחי באווירה של התעלות והתרוממות הרוח ושוב לא מפחדים אותו כל היסורים, וכל הנסיונות לא מבהילים ולא מדהימים אותו.

• • •

אמר אחד מנכדיו של הרה"ק רבי מנחם מנדל מקאצק זי"ע"א כי ראה כתוב על חומש אחד בעיר סאכטשוב בזה הלשון: רבינו הקדוש מקאצק אמר: פרשת קדושים מתחלת 'קדושים תהיו' ומסתיימת 'דמיהם במ' – 'בלוט זאל עם קאסטן, אין א קדוש זאל מען זיין' – אף שזה עולה לו בדמו, מכל מקום עליו להיות קדוש.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סיפר הרה"ח רבי משה דוד פאלוך זצ"ל, משרידי בחורי חסידי גור שבגטו לודז' בכל השטיבלך של הגיטו סבלו רעב ומחסור חמור, ומיטב האברכים והבחורים נפלו קרבן למיתת כפן, ובכל זאת הדאגות שהעסיקו אותנו היו אחרות לחלוטין. שאפנו לחיי קדושה וטהרה בתוך אופל הגיטו. ומה היה חסר לנו? מקוה כשרה לטבילה! זו היתה פסגת דאגתנו, איך לחדור לתוך בתי הטבילה שהיו כולם סגורים ומסוגרים בגיטו על פי צו הצוררים. בנידון זה יזמנו מערכה נועזת ואף נואשת, ללא רתיעה וללא מורך.

אמנם המשטרה הפלילית הגרמנית עקבה ורדפה אחרינו תמיד, אבל זה לא הפחיד אותנו כלל וכלל.

בדרך כלל הצלחנו להתגבר עליהם מפני הסיבה הפשוטה שאנו היינו נועזים שבנועזים והם היו פחדנים ומוגי לב, ורק הודות להעזתנו זו החלטנו כמו כן ללכת לטבול במקוה לכבוד שבת קודש, וגם ביצענו לא פעם משימה מסוכנת זו.

ומעשה שהיה: אחד השטיבלך של חסידי גור בגיטו לודז' נמצא ברחוב מרשינר, ואני זמן רב השתייכתי על חבורה זו. ממולנו, בבית שברחוב מרשינר 41, היה בית טבילה שנסגר מטעם השלטונות. אחד מהחבורה הסתכן פעם לפרוץ את המנעולים ולחדור אל המקוה ולמלאותה כדת

וכדין, אולם הקושי העיקרי היה כי בו בבית נתפסה דירה אחת על ידי מחלקה מיוחדת של ה'זונדר' היינו המשטרה. ועוד פרט אחד: היה זה בעיצומו של החורף. המים שנקו בתוך המקוה נקפאו. ובכל זאת יצאנו באמצע הלילה לקיים מצוות טבילה. הבקענו את הקרח בגרזנים, אם כי קול הגרזן עלול היה להזעיק את המשטרה. התעטפנו במעילים ובשמיות, וכך חדרנו בחשכת הלילה לתוך חדר המקוה וטבלנו את עצמנו אחת ושתיים. ידענו בדיוק כי באם ניתפס על ידי המשטרה, יקיץ הקץ על כולנו. ובכל זאת.

ושוב היה מעשה, כאשר החלפתי את החבורה והלכתי לטבול יחד עם כולם במקוה אחרת, של מונשיין,

יהודי שגומר פעם אחת בלבו למסור את נפשו על קדושת השם פשוטה כמשמעה, יהודי כזה מתנשא וחי באווירה של התעלות והתרוממות הרוח ושוב לא מפחדים אותו כל היסורים, וכל הנסיונות לא מבהילים ולא מדהימים אותו

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הָתָא

חֲזָרָתָא

חֲזָתָא דְאֲוֵרִייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

צידה לדרך לימי זקנותו ולעולם הבא

שזכר, הם אומרים על אלו שעדיין ילדים ולא חטאו עדיין, אשרי להן, ומי שחטא ועדיין בילדותו - ישוב אז וימחול לו, כי התשובה בילדותו מעולה ביותר כמו שאיתא 'אשרי האיש' וכו' כשהוא עדיין איש.

וזהו שדרשו בזוהר הקדוש **מפני שיבה תקום והדרת פני זקן**, שהתורה מזהירה את האדם **מפני שיבה** קודם שיבוא ימי השיבה שלך, **תקום** שוב בתשובה שלימה ותהיה קומתך שלימה, **והדרת פני זקן** כי זהו ההידור של ימי הזקנה שלך. כי לאחר מכן כשכבר אין כוחותיך במותניך לעשות עבירות ואז תשוב בתשובה לא תהיה זאת תשובה שלימה וטובה.

ככל שמקדים תשובתו יכול להרבות אוצרו בתורה ומצוות

ובאמת, אם נתבונן בדבר נראה, כי גם לולא הסיבה שהתשובה בימי הזקנה פחותה במעלתה מימי עלומיו, היה מתחייב הדבר מצד ההגיון שבו, שכל שיקדים לשוב בתשובה יוכל למלאות עוד ימים בתורה ועבודה. ואם תאמר מהי הנחיצות, הלא יבוא יום ואקיים את התורה והמצוות בהידור. אין הדבר נכון כלל וכלל, שהלא גם אם ינצל אדם כל ימיו בשלימות, עדיין אין זה כי אם טיפה מן הים לשנים בהם תתענג נשמתו בגן עדן בזכות אותם המצוות, שכן כמה הם ימי חלדו של האדם, לעומת שנותיו בעולם הבא. כדברי מר עוקבא (כתובות סז): שקודם פטירתו ביזבז מחצית ממונו באמרו 'זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא', ופירש רש"י: 'צידה קלה הכינותי לדרך רחוקה שאני יוצא לה'. לפיכך כפי שימלא האדם יותר ויותר את

התשובה המעולה בעודו בכוחותיו

מִפְּנֵי שִׁיבָה תָּקוּם וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן (יט לב). בזוהר (קדושים פז). פירשו 'קודם שיבה דילך תקום'. והנה יש כאן נקודה יסודית שעלינו לשים עליה דגש בשליחותנו בעולם הזה, והיא מה שכתב דוד המלך ע"ה בספר התהלים (קיב א) 'אשרי איש ירא את ה', ובגמרא הקשו (ע"ז יט). 'אשרי איש ולא אשרי אשה'. ותירצו 'אמר רב עמרם אמר רב, אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש'. וברש"י: 'כשהוא בחור בכוחו. כלומר ממהר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה'. שבעוד האדם צעיר לימים שרתיחת דמו בכוחה ויכול לעשות עבירות, ובכל זאת עושה מצוות ומכיר בוראו - אשריו. אולם אם בגיל הבחרות לא עשה תשובה ומעשים טובים ורק בזקנותו נזכר אין זה תשובה מעלייתא.

החזרה בתשובה קודם ימי הזקנה היא הדרת פניו שלא יתבייש בזקנותו

לכך בשמחת בית השואבה היו חסידים ואנשי מעשה אומרים 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' (סוכה נג.), וברש"י: 'שלא עברנו עבירה בילדותינו, לבייש את זקנותנו'. שעוד קודם הגיעם לזקנה שבו בתשובה שלימה ולא התביישו בזקנותם, שעתה אף אם ישובו בתשובה לא תהיה תשובתם שלימה ומעולה. וממעמד קודש זה שמשם שואבים רוח הקודש, יצאה הקריאה לכל אחד ואחד שיתעורר לשוב בעודו בכוחותיו, דאיתא שם 'אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו', ופירש **המהרש"א** (ח"א שם): דשתי כיתות הזקנים

דִּין' עַל מַעֲשֵׂה הָעֲבִירָה 'חֲשֹׁבוֹן' עַל הַזְמַן שִׁיכּוֹל הִיָּה לִסְגֹּל מִצְוֹת

מַעֲתָה נִבּוֹא לִבְאָר מַה שֶּׁאִמְרוּ חֲז"ל בְּפֶרְקֵי אָבוֹת (פ"ג מ"א) 'וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לִיתֵן דִּין וְחֲשֹׁבוֹן'. וְכִבְר עַמְדוֹ הַמִּפְרָשִׁים לִבְאָר מַהוּ הַדִּין וּמַהוּ הַחֲשֹׁבוֹן שֶׁאִמְרָה הַתְנָא, לְכַאֲרָה מִשְׁמַעוֹת אַחַת לִשְׁנֵיהֶם. וְבִיָּאָר הַגָּאוֹן מוֹיִלְנָא ע"ה (שְׁנוֹת אֱלִיהוּ לְקוּטִים) כִּי אֲכָן שְׁנֵי דְבָרִים רָצָה הַתְנָא לְהַשְׁמִיעֵנוּ: 'דִּין' - שְׁדַּנִּין אוֹתוֹ עַל שֶׁעָבַר עֲבִירָה. 'וְחֲשֹׁבוֹן' - שֶׁבִשְׁעָה שֶׁעָשָׂה הָעֲבִירָה יִכּוֹל הִיָּה לַעֲשׂוֹת מִצְוָה אוֹ לַלְמוּד, שֶׁמִּחֲשָׁבִים הָעֵתִים וְרִגְעִים שֶׁהָיוּ לְרִיק וּמַעֲנִישִׁין אוֹתוֹ עַל זֶה, מִלְּבַד שֶׁעוֹנְשִׁין אוֹתוֹ עַל הָעֲבִירָה גּוֹפָה שֶׁעָשָׂה. וּבְדַבְרֵינוּ נִיתֵן לְהַעֲמִים עוֹד בְּכוּוֹנְתּוֹ, כִּי מִחֲשָׁבִים עִם הָאָדָם אֵת הַזְמָנִים בָּהֶם יִכּוֹל הִיָּה לַעֲסוֹק בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת וְחֲטָא בָהֶם, וְאֵם חֲזָר בּוֹ אֵךְ בְּזִקְנוֹתוֹ הָרִי שִׁיחֲשָׁבוּ אֵת הַיָּמִים שֶׁבָּהֶם יִכּוֹל הִיָּה לְשׁוֹב קוּדֵם בּוֹא יָמֵי הַזְקָנָה, וּבִאֲטִימוֹת לְבוֹ בַּחַר לְהַמִּירָם בַּהֲבִלִים וְחֲטָאִים, וּמִשְׁכַּךְ הַפְסִיד זְמַן יָקָר וְעֲצוּם. וְהוּא הַדְּבָר שֶׁבָּא הַתְנָא הַקָּדוֹשׁ לְעוֹרְרָנוּ, 'הַסְתַּכַּל בְּשִׁלּוּשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבִירָה וְכו' וְדַע לִפְנֵי מִי אַתָּה עֹתִיד לִתֵּן דִּין וְחֲשֹׁבוֹן', שֶׁכֹּאֲשֶׁר יֵשִׁיב אֵל לְבוֹ בְּהַסְתַּכְלוֹת וּבְהַתְּבוֹנְנוֹת שִׁיבּוֹא יוֹם וְיִצְטָרֵךְ לִתֵּן חֲשֹׁבוֹן עַל הַיָּמִים שֶׁאִיבָד, יִבֵּין עַד כִּמָּה רָאוּי לוֹ לְשׁוֹב בְּהַקְדָּם כְּדִי שִׁיכּוֹל לְמַלְאוֹת יָמָיו בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת.

כִּלְיוֹ בְּצִידָה לְדֶרֶךְ, כֵּךְ יִכּוֹל לִהְיוֹת בְּטוֹחַ בְּדֶרֶכּוֹ. וְהַמָּקוֹם בּוֹ יִכּוֹל לְקַחַת עִמּוֹ צִידָה לְדֶרֶךְ הָאֲרוּכָה הוּא רַק בְּעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁמִּתּוֹךְ קוּשִׁי וְהַסְתֵּר עוֹבֵד אֵת ה' וּמִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְאוֹסֵף לְאַמְתַּחְתּוֹ אוֹצְרוֹת מִצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים. וּבְכַךְ מַכִּין וּמִזְכֵּךְ נִשְׁמַתּוֹ לְשׁוֹב אֶל בֵּית אָבִיהָ לַהֲנוֹת מִזֵּיו יָקָרוֹ וּשְׁכִינָתוֹ. אִם כֵּן מִי פִתִּי לְהַעֲבִיר רִגְעַ מִיָּמָיו בְּלֹא שִׁישׁוּב אֶל בּוֹרְאוֹ וְיַעֲבֹדְנוּ בְּלִב־שָׁלֵם, וּבּוֹדָאִי שֶׁלֹּא יִמְתִּין לִיָּמֵי הַזְקָנָה וְיֵאבֹד זְמַן יָקָר וְנִחוּץ.

שְׁתֵּי סִיבּוֹת לְדַחֲיִית טַעֲנוֹת יִצְרוֹ הָרַע

אֲשֶׁר עַל כֵּן, אִפְּ אִם יִבּוֹא הַיִּצֵּר הָרַע לְפַתּוֹתֵךְ וּלְגַנוֹב אֶת לִבְּךָ, בִּאֲמָרוֹ: 'הֲלֹא הַחַיִּים לִפְנֵיךְ שִׂמַּח בְּנֵי מֵאֲשֶׁר תִּמְצָא, וּבִבּוֹא יָמֵי הַזְקָנָה אוֹ אִזְ שׁוֹב בְּתִשּׁוּבָה שְׁלִימָה וְתֵן כָּל כּוֹחוֹתֶיךָ לְעִבּוּדַת ה' ". רִאשִׁית, הִקָּהָה אֶת שִׁינּוֹ בְּדַבְרֵי חֲז"ל 'אֲשֶׁרִי אִישׁ' - שֶׁעוֹשֶׂה תִשּׁוּבָה בְּעוֹדוֹ אִישׁ, כִּי כִשְׁשֵׁב בְּזְמַן שֶׁכִּבְר כּוֹחוֹת גּוֹפּוֹ אֵינָם כִּבְעֵבֶר, הֲלֹא אֵינָה תִשּׁוּבָה מַעֲלוּהָ. וּבְכֻלָּל, גַּם אִם אֲנִצֵּל כָּל יָמֵי בְשִׁלְיֹמוֹת, עַדִּין לֹא אֲבּוֹא כִּי אִם לְטִיפָה מִן הַיָּם לְשָׁנִים בָּהֶם תִּתְעַנֵּג נִשְׁמַתִּי בְּגֵן עֵדֶן בְּזִכּוֹת הַמִּצְוֹת שֶׁאֲצַלִּיחַ לְצַבּוֹר. עֲזוֹב אֶת נַפְשִׁי וְהַנִּיחָה לִי לְדַאֲוָה וּלְצַבּוֹר אוֹצְרוֹת בְּטֶרֶם יִבּוֹא זְמַן שֶׁלֹּא יוֹעִיל, 'כִּי אֵין מַעֲשֵׂה וְחֲשֹׁבוֹן וְדַעַת וְחִכְמָה בְּשִׁאֻל אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ שִׁמָּה' (קֹהֶלֶת ט י').

מִילְתָּא דְּפִלְיָאָה

כָּל יִשְׂרָאֵל מוֹבְטָחִים לְבּוֹא אֶל הַקָּדוֹשָׁה

קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' וְגו' (יט, ב).

וְהִנֵּה קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ הוּא גַם לְשׁוֹן בְּרַכָּה שֶׁנִּבּוֹא אֶל הַקָּדוֹשָׁה, וּמִי שֶׁמַּכִּין עֲצָמוֹ לְקָדוֹשָׁה בּוֹדָאִי תִתְקַיֵּם בּוֹ הַבְּרַכָּה, וְרֹאהָ בִּאֲגָרָא דְּכָלָה (קְדוּשִׁים ד' ה דָּבָר) שֶׁבְּרַכּוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ יֵשׁ בָּהֶם כַּח לְהַתְקַיֵּם, וְצִוִּיהָ הַקַּב"ה לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ שִׁיבִירֵךְ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּפִיו וְיֹאמַר לָהֶם 'קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ', וּבִכַּח בְּרַכּוֹתָיו יֵצֵא הַדְּבָר אֶל הַפּוֹעֵל וְיִזְכּוּ לְבּוֹא אֶל הַקָּדוֹשָׁה.

וְכֵן פִּירֵשׁ מו"ר אֲבִי ע"ה: 'זֹאת הַבְּרַכָּה אֲשֶׁר בִּרְךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי מוֹתוֹ' (דְּבָרִים ל ג), שֶׁהַבְּרַכָּה שֶׁבִּרְךְ מֹשֶׁה הִתָּה 'אִישׁ הָאֱלֹקִים', כְּלוֹמֵר שִׁיגִיעוּ לְמַעַלְתּוֹ שֶׁהִי 'אִישׁ הָאֱלֹקִים'.

לְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֶלֶק וְשִׁיכּוֹת אֶל הַקָּדוֹשָׁה

וְאֲכָן לְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חֶלֶק וְשִׁיכּוֹת אֶל הַקָּדוֹשָׁה, וְאִפְּ זֶה נִכְלָל בִּאֲמָרַת אֱלֹהֵי צְרוּפָה קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ, וְלֹא נֹאמַר 'קְדוּשִׁים הִי' אֶלֶּא 'תְּהִי', וְאֵין זֶה לְשׁוֹן צִוּוִי אֶלֶּא לְשׁוֹן עֲתִיד, וּמוֹבְטָחִים אֲנוּ לְבּוֹא אֶל הַקָּדוֹשָׁה בְּכַח הַתּוֹרָה כְּדַבְרֵי הַזֹּהָר הַקָּדוֹשׁ (קְדוּשִׁים פ): 'קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ תְּהִיּוּ וְדָא'. וְכֵן אִמְרָה הַיְּהוּדִי הַקָּדוֹשׁ ע"ה שְׁלוּשָׁה שׁוֹתִפִּין בְּאָדָם, הַקַּב"ה וְאֲבִיו וְאִמּוֹ, וּמִצַּד חֶלְקוֹ שֶׁל הַקַּב"ה בּוֹדָאִי מוֹכֵנִים אֲנוּ אֶל הַקָּדוֹשָׁה, וְזֶהוּ שֶׁאִמְרָה הַכְּתוּב קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי, וּמִצַּד שֶׁאֲנִי קְדוֹשׁ מִתִּיחַסַּת הַקָּדוֹשָׁה גַּם אֶל הָאָדָם.

שֶׁכֵּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְלֹאִים בְּפִנְיָמִיּוֹת שְׁמוֹת קְדוּשִׁים, כְּמוֹ שֶׁנִּרְמַז בְּפֶסוּק (שְׁמוֹת א א) 'וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל', לּוֹמֵר שֶׁשְׁמוֹת הַקָּדוֹשׁ מִצְוִיִּים בְּתוֹכָם. וּמִשְׁכַּךְ כְּפִי גִלּוּי הַקָּדוֹשָׁה בְּאָדָם כֵּךְ זֹכֶה לְהַכִּין בְּקִרְבּוֹ מָקוֹם מִשְׁכָּן לְהַשְׁרָאָה שֶׁשְׁכִינָה, וְלִקְיָם בְּעֲצָמוֹ אֶת הַמִּצְוָה 'וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם' (שְׁמ כה ח), שֶׁעַל יָדֵי קִידוּשׁ רַמ"ח הָאֵיבָרִים בְּקִיּוֹם הַמִּצְוֹת זֹכִים ל'וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכָם' בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמֶּשׁ. וְע"י שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה כָּכָל שֶׁיִּכְוֹלָתוֹ לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ זֹכֶה וּמִקְבֵּל סִיוַע וְכוֹחוֹת קְדוּשָׁה מִלְּמַעְלָה לְהַתְקַדֵּשׁ עוֹד וְעוֹד לְלֹא גְבוּל וּמִידָה.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

קדושת ישראל מקל וחומר

אות ה"א קטנה רמז להקטין ענייני עולם הזה והתענוגים

קדָשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (יט ב). עניין קדושת האדם נרמז בתורה הקדושה תיכף בבריאת מעשה בראשית, כמו שדקדק **במאור ושמש** בפסוק (בראשית ב ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים' וגו' הטעם מדוע נכתב ה"א זעירא בתיבת 'בהבראם', וגם הטעם על כפל השמות 'ה' אלקים'. אך מבאר על פי מאמר חז"ל הידוע (מנחות כט:): 'כי ביה ה' צור עולמים' (ישעיה כו ד), עולם הבא נברא על ידי האות יו"ד ועולם הזה נברא על ידי האות ה"א, ואכן דרשו חז"ל (שם) 'בהבראם', בה' בראם, ויראה שעל כן האות ה"א קטנה, שיראה האדם להקטין אצלו ענייני העולם הזה והתענוגים. והוסיף לרמזו גם בדברי חז"ל (זוהר הקדמה ג: ב"ר יב ט) שדרשו 'בהבראם' 'באברהם', כי כמו אברהם שמאס בתענוגי עולם הזה ושם ליבו וחפצו רק להודיע אלהותו לכל באי עולם ולפרסם כי הוא לבדו ברא כל העולמות, כמו כן יתנהגו כל באי עולם.

הממעט בתענוגים זוכה להפוך מידת הדין לרחמים

ומבאר עוד שאולי לזה ירמוז מלת **'אלה'** תולדות', שכידוע כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, כלומר שפוסל כל ענייני עולם הזה שנבראו בששת ימי בראשית, שלא לרדוף אחר התענוגים והבלי העולם, רק להקטין הכל בעיניו, כאשר האות ה"א של בהבראם היא קטנה, שבה נברא עולם הזה. ועל כך באו כפל השמות 'ה' אלקים', רצה לומר, מי שמתנהג כן ומקטין בעיניו ענייני עולם הזה ורק בתורת ה' חפצו, מהפך בזכותו מדת הדין למדת הרחמים,

וזה מרומז 'ביום עשות ה' אלקים' רצה לומר שמשם אלקים שהוא מרומז לדין עושה שם הוי"ה שהוא שם החסד והרחמים על כנסת ישראל.

נאה לקדוש שיהיו משרתיו ומקדישיו קדושים

כשנתבונן בעיקר הדבר נמצא שלפי משפט האמת כך ראוי להיות, שמשרתיו של הקדוש ברוך הוא קדושים וטהורים כיון שהשם יתברך בעצמו קדוש וטהור, ולכך נצטוינו במצות **קדושים תהיו** ובצידה ניתן טעמה **כי קדוש אני ה' אלקיכם**, וכפירוש **רבינו יוסף בכור שור** (מבעלי התוספות) כי 'נאה לקדוש פאר מקדושים', שהרי אין מושל קדוש יכול לסבול סביביו משרתים אלא אם כן קדושים, כדכתיב (משלי כט יב) 'מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים', אמנם גם כן להיפך אם לדבר אמת אזי כל משרתיו צדיקים כמו שאמרו בגמרא (חולין ד:), שכל אדון כדומה לו, וכל שכן מלך מלכי המלכים שראויים להיות משרתיו קדושים.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (שער ג אות קנ"ח) מוסיף ללמדנו שהרי הדברים קל וחומר, ומה כלי השרת הגשמיים שעובדים בהם לפני השם יתברך בבית המקדש צריכים להיות קודש, על אחת כמה וכמה בני ישראל שהם עצמם נבחרו לעבוד את ה' בודאי צריכים להיות קדושים.

ועתה עמוד והתבונן בגודל חיובנו לקדש את השם, כי עיקר מה שקידשנו השם יתברך בתורתו ובמצוותיו והבדילנו להיות לו לעם כדי לקדשו וליראה ממנו, ולכן ראוי להיות קדושים, ושים לבך להבין שהעניין מפורש בפסוק (להלן כב לב) 'ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם'. ונאמר (תהלים קיא ט) 'ציוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו', פירוש בעבור כי 'קדוש ונורא שמו', 'ציוה

לעולם בריתו' וקדשנו במצוותיו לקדשו וליראה ממנו, על כן כתוב אחריו (שם פסוק י) 'ראשית חכמה יראת ה'". והדרך להגיע לכך, על ידי שנתקדש בקיום המצוות נחשב בהקדישנו את השם יתברך עם הקדושים העליונים שמקדישים ומעריצים אותו, כמו שנאמר (שם פסוק ח) 'אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו'.

תורה וקדושה - תרין רעין שלא מתפרשין

התורה מהפכת החומר לרוח

יש עוד לאלוה מילין יקירין בספרן של צדיקים, אשר בשגב קדושתם הנחילו לנו בעין יפה את הדרך נלך בה להיכנס ולטעום מעץ החיים כי טוב ומשיב נפש. ונביא מקצת דבריהם הקדושים, דהנה ידוע שאין דבר גדול בעולם כקדושת התורה, מן השמים זיכו את בני ישראל למסור בידם חמדה גנוזה שהיתה גנוזה במרום תתקע"ד דורות קודם לבריאת העולם, וכן הרמז 'תורה' במילוי אותיותיה עולה כמנין תתקע"ד, והיא תורת אמת ומסייעת ביד העוסקים בה לבוא אל האמת, וזהו הרמז 'אמת' במילוי אותיות בגימטריא 'תורה', ואין שום מציאות לבוא אל האמת מבלעדי עסק התורה לאמיתה. ובכוח התורה זוכים לבטל את היצר הרע וכל כוחותיו לבלתי ישלוט באדם, וכמו שכתב **מו"ר זקני אביר יעקב ע"ה** בספרו **אלף בינה** (אות גימ"ל ס"ק ו) 'תורה' בגימטריא 'לילית סמאל', ללמדנו שבעסק התורה זוכים להכניע את כוחות היצר כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל:): בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו.

קדושים תהיו - הקדמת הקדושה ללימוד התורה

אמנם תורה לבדה אין בה די להתגבר על כוחות היצר הרע, וכל האומר אין לי אלא תורה

אפילו תורה אין לו (יבמות קט:), אלא יאחז דרכו בתורה ויראת שמים וגמילות חסדים, וזה שמצינו רמז 'תורה' בגימטריא 'גמילות חסדים' ובגימטריא 'יראת', כי שלשתם עניין אחד להם, התורה בדיבור והיראה במחשבה וגמילות חסדים במעשה, להכניע כל כוחות היצר הרע ולבוא לעבודת ה' כראוי וכנכון בלי שום מניעה. ועל זה אמרה תורה **קדושים תהיו** שבבואנו לעסוק בתורה צריכים להכין עצמנו מקודם, להיטהר ולהתקדש להכין בקרבנו מקום ראוי לקדושת התורה, בבחינת 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת' (אבות פ"ג מ"ט), להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה, ואף על פי שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמרו (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה בלי להקדים תחילה את היראה, וכן לטהר את מידות הנפש כמו שכתב **בשערי קדושה** (ח"א שער ב) כי המידות הרעות מונעות את האדם מלקיים תורה ומצוות לשם שמים, ורמז לכך כי האותיות הקודמות ל'תורה' הן 'קדשה', לרמז לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

סור מרע קודם לעשיית הטוב

וכך היא הדרך בכל ענייני עבודת ה' יתברך, כי עבודת ה' דורשת מן האדם להתרחק מדברים שאינם ראויים קודם בואו לעסוק בעבודת בוראו, כי בעוד האדם שקוע בתאוות החומר אינו ראוי לעמוד ולשרת לפני ה', וביותר אם עבר תחילה על מצוות ה' אשר לא תעשינה, בודאי יש לו להקדים תשובה וחרטה על העבר קודם שיכניס עצמו בעול עבודת ה', וזהו שהקדים הפסוק 'סור מרע' קודם 'ועשה טוב', כי זהו הסדר הנכון לסור תחילה מהמעשים הרעים כדי שתהיה עבודתו רצויה במרום.

מזל"ז יקיריך

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

קדושים תהיו - הכנת הקדושה לכלל התורה והמצוות

קְדוֹשִׁים תְּהִיּוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם (יט ב). פרשה זו יפה נדרשת ויפה דורשת מכל אדם מעם ישראל עיקרי ויסודות קניית קירבת ה' ועבודתו. הנה, כל חפצי העולם הם מצוה או עבירה, ואין שום מעשה שהוא בבחינת רשות, כי גם מה שנראה כמעשה היתר, תכליתו היא או לקרב את האדם לעבודת הבורא או להרחיק אותו, וכפי שביאר **הרה"ק רבי חיים מקוסוב ע"ה בתורת חיים** (כי תצא ד"ה כי) על דברי חז"ל באבות (פ"ו מ"ג) שלמד דוד מאחיתופל שני דברים, ושלכן קראו 'רבי אלופי ומיודעי', וקשה, וכי בשני דברים קורא עליו תארים מופלגים אלו. אלא הכוונה שלימדו שבעולם הזה ישנם רק שני דברים - או מצוה או עבירה, ואף בדברי הרשות אם משתמש בהם לשם שמים הרי נעשים מצוה, ואם חלילה הולך בשרירות לבו, עבירה בידו. ולכן קראו בתארים מופלגים כאלו, כי זה עיקר ויסוד כל התורה. וזו עבודת האדם לברר כל מעשיו שלא יהיו כי אם לתכלית אחת לסייע בידו לעבודת ה'. וגם כשהוא נזקק לדברים שאין בהם מצוה מצד עצמם, מכל מקום צריך לברר בעצמו שלא לאחוז בהם יותר מכפי הראוי לעבודת ה'.

ולכן נתייחדה לעניין זה מצוה בתורה **קדושים תהיו כי קדוש אני ה'** כמו שפירש הרמב"ן עניין מצוה זו לקדש עצמו במותר לו, ולא יהיה נבל ברשות התורה להימשך אחרי התאוות המותרות לו, אלא יהיה נקי ופרוש מן ההמון המלכלכים עצמם במותרות המכוערים, ורק באופן זה יזכה לבוא לדביקות בה'.

עיקר הקדושה שלא להימשך אחר הגוף

וממוצא הדברים נמצאנו למדים, כי תחילת הקדושה לקדש עצמו בדברים המותרים לו, וכמו שהתבאר בדברי הרמב"ן שזהו המכוון במצות 'קדושים תהיו' שיקדש עצמו גם במותר לו, כי עיקר הקדושה היא בשעה שמתקרב לעסוק

בדברי גשמיות, ולהשגיח לא להימשך אחר החומריות ויהיו כל מעשיו לשם שמים, ולהגביר הרוח על החומר שיתבטלו כל צרכי הגוף אל הנשמה. וכן נרמז בדברי חכמים וחידותם (פסחים קא.) אין קידוש אלא במקום סעודה, לקדש עצמו ולא להתגשם בסעודה הגשמית, וכמו שהזהיר **המהרש"ל ע"ה** את תלמידו **השל"ה הקדוש** (של"ה שער האותיות אות ק' יט) בעת שנפרד ממנו קודם נישואיו, אמר לו רבי ברכני, תנה בידי צידה והוראה לדרכי. אמר לו המהרש"ל: קדש עצמך בשני עניינים אלו, בקדושת מאכל ובקדושת הזיווג, והוי זהיר במאד להרחיק אלף אמה ממה שנוגע לאיסור, והתקדש במאד בקדושתם, כי שאר מצוות התורה אינם עושים רושם גופני, אבל אלו שני הדברים, האכילה מקיים הגוף והזיווג מהווה הגוף, והרושם הזה עומד תמיד.

וכפי מה שמקדש האדם עצמו זוכה להתדבק בה', כי הקב"ה לרוב קדושתו אי אפשר להתקרב אליו מבלעדי הקדושה, ולפי שהוא חפץ לקרב אליו את בני ישראל, לכן ציוה את בני ישראל להתקדש בתוספת קדושה שיהיו ראויים להידבק בה', וזהו שנאמר (להלן כ כו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני', כפי ההתנהגות בקדושה כך זוכים להיות 'לי לקב"ה'.

ולא תעלה במעלות על מזבחי

ודבר זה צריך שיקול הדעת וזהירות מרובה, לא להתעלות בבת אחת למעלה ממדרגתו, כמו שנרמז בפסוק (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', כדי שלא יבוא לידי נפילה ובזיון כמו שמסיים הפסוק 'אשר לא תגלה ערותך עליו'. אבל לאידך גיסא צריך גם להשגיח שלא תהיה עבודתו נעשית קרעים קרעים מתוך רפיון, כי עבודה שהיא לעתים ולפרקים אינה רצויה במרום, אלא אדרבה להתמיד בכל עת ובכל מצב בעבודה השייכת לו לפי מדרגתו באותו הזמן, ויהיה מוסיף והולך עקב בצד אגודל, מעט מעט מדרגה אחר מדרגה, וכבר אמרו חז"ל (עדויות פ"ח מ"ו) קדושה ראשונה

קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, כלומר שיקדש עצמו במדרגה הראשונה שהוא עומד עכשיו, ועוד יוסיף לעתיד קדושה על גבי קדושה להוסיף מעלה על מעלתו.

קדושים תהיו - לפי דרגתו ומעלתו של כל יחיד

והרבה מיני מדרגות בזיכוך החומר להיות מוכן להתקרב לפני ה' יתברך, כי יש מי שזוכה לזכך את חומריות גופו שלא יפריע להארת הנשמה בקרבו, ויש מדרגה רמה וגבוהה מזו שזוכה להפך את החומר עצמו שיאיר גם הוא באור רוחני, שהתורה הקדושה מזככת את האדם ומסייעת בידו להפוך החומר לרוח, שכן התורה נמשלה לאש 'הלא כה דברי כאש נאם ה' (ירמיה כג כט), ואף תלמידי חכמים עצמם כל גופם אש (חגיגה כז), כי טבע האש שכל דבר שהיא שולטת בו נהפך אף הוא להיות אש, והיגיעים בתורה ודבקים בה נעשים בעצמם תורה.

וכמו שפירש **בכלי יקר** (שמות ג ה) ההבדל בין מדרגת משה רבנו למדרגת יהושע תלמידו, כי אצל משה נאמר 'של נעליך מעל רגליך', והוא רמז להסיר מעליו את מעטה הגשמיות המכונה 'נעל', ונאמר כאן 'נעליך' לשון רבים, אבל אצל יהושע נאמר 'של נעלך' לשון יחיד, כי יהושע אף שהסיר את מסוה הגשמיות שלא יסתיר בעד הנשמה, מכל מקום הגוף עצמו לא שב להאיר כמו הנשמה. אכן משה רבינו נאמר בו 'של נעליך' לשון רבים כי זכה להפוך גם את הגוף לבחינת הנשמה, והאירו שניהם יחדיו הגוף עם הנשמה, וזהו שאמרו

חז"ל (ב"ב עה.) 'פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה', כי יהושע היה דומה ללבנה שמצד עצמה היא חשוכה אלא שהארת החמה מאירה בה, אבל משה רבינו זכה להיות כולו מאיר ורוחני

כמו החמה שהיא עצמה מאירה בשלימות.

ראש ב"ד אומר 'מקודש' והעם עונים וכופלים דבריו כפי דרגתם

ובזה יתבאר לשון המשנה (ר"ה כד.) ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונים מקודש מקודש, ראש בית דין אומר פעם אחת מקודש ואילו כל העם אומרים פעמיים מקודש, ופירש **בקדושת לוי** (קרח ד"ה בקר) כי פשוטי העם צריכים להתקדש בשתי מיני עבודות, לסור תחילה מן הרע ואזי לאחוז בדרך הטוב, אבל ראש בית דין שכבר תיקן עצמו מכל מיני רעות, הרי הוא מוכן לעבוד את ה' בלי שום הפסק בעבודה תמה ונקיה שכולה טוב.

הרצוי הוא כי מעצמנו נשוב לעבוד את ה'

כיון שמובטחים אנו לבוא אל הקדושה [ראה במדור מילתא דפליאה], יש לנו להתבונן שסוף כל סוף ישיב אותנו הקב"ה לעובדו בלבב שלם, ואם לא נשוב אליו מרצון לא יניח אותנו כפי שאנו, כמו שאמר הנביא (יחזקאל כ לג) 'חי אני נאם ה' אלקים אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם', אם כן אדרבה מן הראוי להתעורר מעצמנו לשוב לעבודת ה' ולא להמתין עד שמן השמים יכפו אותנו לשוב למוטב.

וכבר הבטיח אותנו הקב"ה 'ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו' (דברים ד ל), וכך יתקיים בנו שנשוב אליו לעובדו בלבב שלם, ולפיכך יש לנו להזדרז להתקדש כבר עתה, ולהתחיל להתקדש תיכף ומיד ממקום שאנו מצויים בו, וכשנזכה לבוא לאיזה מדרגה של קדושה נחזיקנה במסמרות לבל תימוט, בבחינת כזה ראה וקדש, ומן השמים יזכו את מי שיתאמץ להוסיף קדושה על קדושתו, והמקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה.

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לב החסידות ביטול

החסידות - ענווה וגדולה מכולם

יסוד היסודות של גילוי החסידות עובר כבריה התיכון בין בתרי כתביו של הרה"ק רבי **משולם פייבוש מנצרו** ז"ע - תלמידו המובהק של הרה"ק רבי יהואל מיכל מזלזשוב ז"ע - שם הוא משובב נתיבות להיות הולך ומוסיף האדם מרעו, בלב מלובב, לכל אשר צוה ה'.

כ"יושר דברי אמת מתגלה החסידות והענווה הגדולה מכולם לרצות להתבטל לאבא ולשמוח גם אם אינו מוצא רווח לעצמו, להתחסד ו"לשרוף ציפורניו אף על גב שמויק לו". ובזה בשורת הענווה, **להתבטל ולהתכלל**, יתעלה הכל לתיקון השלם.

"יושר דברי אמת" המבואר

חוט השדרה של החסידות

ביאור נרחב | ציונים והשוואות | אלפי מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

מרכז הזמנות:

1800-22-55-66

ארה"ב: 437-0054 (718)

אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

ע קודש

נפילי... הנה אמרי שפר - זו בקשת נפילי

ארבעה
כרכים

נפלאה ומיוחדת
היתה עבודתו בקודש
של השרף הרה"ק
רבי נפחלי צבי
מרדכי פשיץ ז"ע,
כאשר כל מדרגותיו
הפלאיות היו מכוסים
וטמונים בדברי צחות,
בדחנות ושמחה,
ודווקא משם פעל כל
ענינו וחפצו בקודש
נהדר.

ובזה העידו ויצא
מפי קודש צדיק
עליון שגם בתורתו
הבהירה מודיש
לעוסקים בספריו
זאת הסגולה,
לזכות לכל הטוב
הרהני והגשמי מהנך
שמורה וכיסוי מכל
האורכים והמעיקים.
ובאלו האסמים
– מהעניין
בישין, ישרה
עליהם בכל מקל
כל – ברכות ה'.

והיוד בדורו ברחמית אלקות

לכסות מדרגותיו הנשגבות מהעניין בישין
בדברי צחות, בדחנות ושמחה

"זרע קודש" המבואר

תענוג צרוף של חסידות מזוקקת

ביאר נרחב | ציונים והשוואות | אלפי טראי מקומות
פיסוק ומקור | הקדמות מופלאות | פרקי תולדות ומבוא
כותרות משנה | מפתחות | עמוד מרחב עין

ארה"ב: 437-0054 (718)
אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישוד לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66